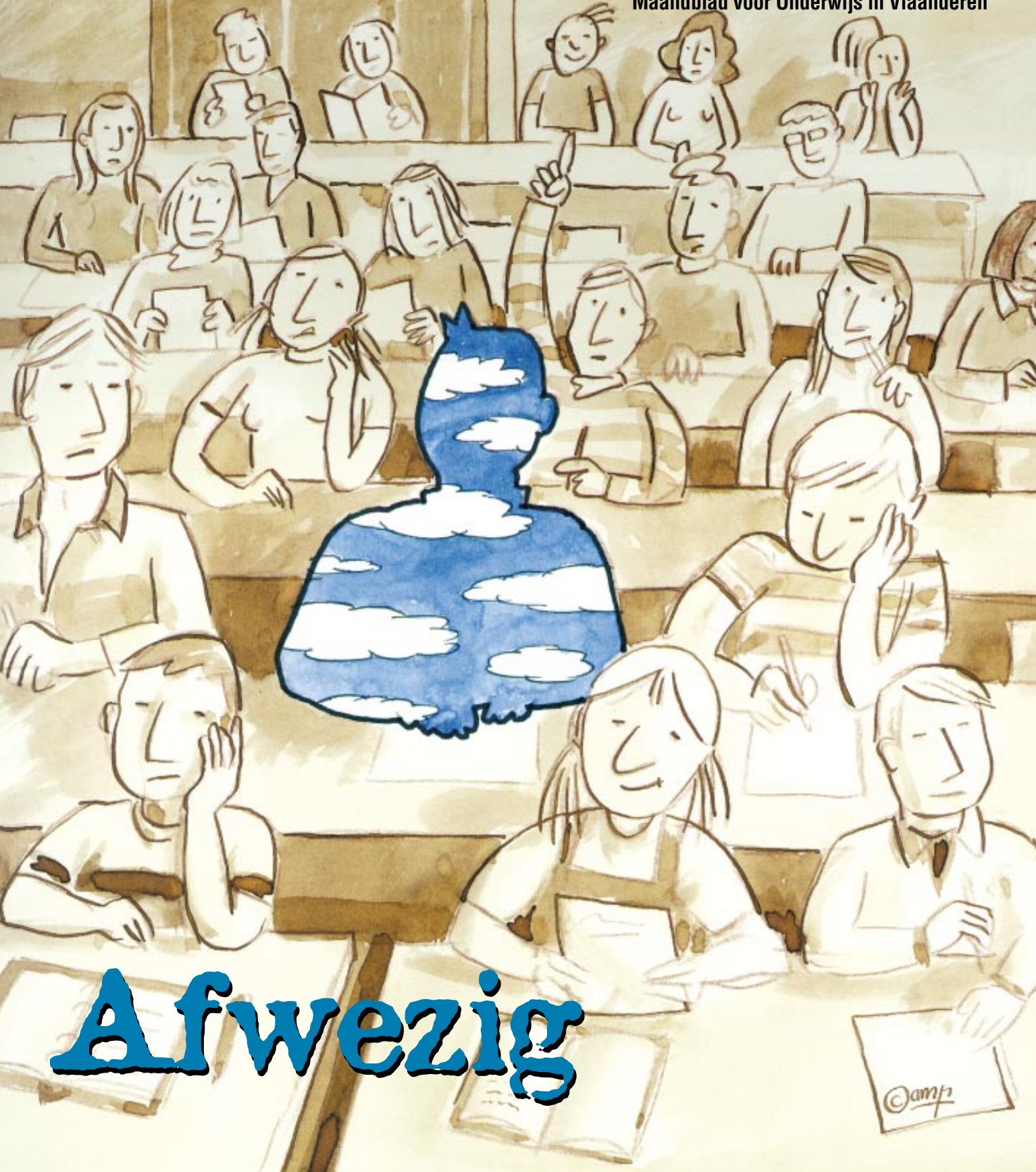

Klasse

Maandblad voor Onderwijs in Vlaanderen

Afwezig

Maandblad voor Onderwijs
in Vlaanderen
Uitgegeven door het Ministerie
van de Vlaamse Gemeenschap
Departement Onderwijs

Nr.60 • December 1995

Hoofdredacteur
Leo Bormans
Produktcoördinator
Diana De Caluwé
Redactie
Patrick De Busscher
Gaby De Moor
Jan T'Sas
Secretariaat
Anny Lecocq

*KLASSE wordt gemaakt door een
autonome redactie.*

Foto's: Luc Daelemans
Cartoons: Camp
Prepress: Artefact

Verantwoordelijke uitgever
Georges Monard

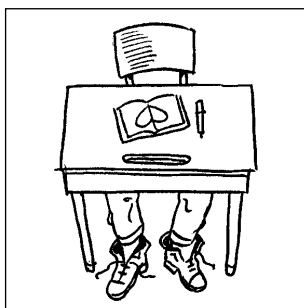
Abonnement (10x per jaar): 600 fr.
Gunsttarief (studenten, enz.): 300 fr.
Alle Vlaamse leerkrachten, PMS-
medewerkers enz. (van elk net en van
elk niveau) krijgen **KLASSE** gratis.
Adreswijzigingen uitsluitend regelen via
de eigen schooladministratie.

KLASSE, Koningsstraat 138, 1000 Brussel
Tel. redactie 02-211 46 60
Tel. coördinatie 02-211 46 58
Tel. abonnementen 02-211 46 62
Tel. publiciteit 02-211 46 58
Telefax 02-211 46 61

FLIPPO'S

De knikkers leken even terug van weggeweest. Maar glas heeft het duidelijk moeten afleggen tegen karton: de flippo's hebben de speelplaatsen veroverd. Er staan griezels op, popzangers, stripfiguren en New-Age-symbolen. Je kan ze winnen, ruilen, kopen of tussen de chips uitvissen. Leerkrachten zien die rages vaak het eerst: van dino's tot joints, van oorbellen tot neusbellen. Soms wordt het ene verboden en terwijl het schoolreglement wordt aangepast, duikt het andere al op. Zo mochten in een grote secundaire school tot vorig jaar de jongens géén staartjes dragen. Vanaf ditschooljaar zijn de staartjes er voor langharigen verplicht: voor de veiligheid en tegen het spieken. Achterhoedegevechten waarvan een mens in onderwijs be-grijpelijkwijze soms flippo wordt.

IN DIT NUMMER

Afwezig en niemand merkt het. Vizier p. 4-11.

**15-16
Naar Isotopolis**

U straalt 8500 Becquerel uit en uw halveringstijd bedraagt ongeveer 5730 jaar. Kortom: u krijgt de kans kennis te maken met Isotopolis. De wereld van kernenergie, afval en radio-activiteit.

**28-29
Leraars leren levenslang**

Voortaan is het beroep van leerkracht gekoppeld aan levenslang leren. Maar ook de lerarenopleiding zal er weldra heel anders uitzien. En zit er voor beginnende leerkrachten toevallig een mentor in de zaal?

Achter het masker van de leraar. p. 32-33.

En ook...

- **Journal.** Vrije dagen. Lerarenopleiding. Nieuwe plannen. p. 12-13.
- **Idee.** Nieuwe wijn in nieuwe zakken. p. 15-24.
- **Zeker lezen.** Zeker zien. Zeker doen. En een spelletje. p. 23-26.
- **Signaal.** Studeren in Vlaanderen en Nederland. En signalen uit de rest van de kosmos. p. 34-35.
- **De mazelen.** Algemene aanval tegen mazelen, dikoor en rode hond. p. 37.
- **Infolijn.** Van schoolbus tot borstvoeding. p. 38.

4-11

Schitteren door afwezigheid

Het begint soms met geestelijke afwezigheid. Later zitten ze ook niet meer lichamelijk op de schoolbanken waar ze thuis horen. Meestal glippen ze jaar na jaar door de mazen van het net. Een verhaal van briefjes en brossers.

14

Geen briefgeheim

De onderwijsminister heeft een brief geschreven waarin hij het beleid voor de volgende jaren uitstippelt. Belangrijke opties voor het onderwijs van de 21ste eeuw. Scheur open die brief.

De lerarenopleiding wordt grondig hertekend. p. 28-29.

30-31

Hoger doorgelicht

De inspectie heeft een nieuwe reeks doorlichtingen in het hoger onderwijs afgewerkt. Daarin staan zwart op wit de sterke en zwakke kanten van elf verschillende opleidingen. De begeleiding van eerstejaarsstudenten kan bijvoorbeeld zowat overal beter. Wat nog meer?

32-33

Het masker van de leraar

Soms dwingen de leerlingen hun leraars om een rol te spelen: de grapjas, de autoritaire, de koele. Daar blijkt niemand echt gelukkig mee te zijn. We volgen een studiedag waarop de maskers ook letterlijk vallen.

Ouders halen hun (lagere-school)kinderen al eens een week of meer van school om mee te genieten van een goedkopere vakantie buiten het hoogseizoen. Een weekje zal toch geen kwaad kunnen? Geef maar wat extra huiswerk mee. In het secundair onderwijs een dagje afwezig blijven is geen drama: een briefje van thuis, een medisch attest als het wat langer duurt en alles is in orde. Wie 18 is, kan trouwens zelf een briefje schrijven. Lessen gemist? Bah, er is een Mister Copy om de hoek en Jan legt het

VIZIER

me wel uit als ik het niet snap. Van universiteitsstudenten wordt sinds mensenheugenis door de goegemeente aanvaard dat ze af en toe *brossen*. Logisch dat dit ook in het hoger onderwijs buiten de universiteit gebeurt. Hoorcolleges? Kan je even goed de cursus thuis studeren, heet het. Bovendien vallen studenten toch niet meer onder de wet op de leerplicht, *so what?*

Briefjes

Ziekte en familiale omstandigheden zijn wel de meest vanzelfsprekende redenen van afwezigheid

bij leerlingen. De door de wet voorziene regelingen om die afwezigheid te legitimeren houden dan ook voldoende soepelheid in om school noch thuis nodeloos te verontrusten: een briefje, een medisch attest, de toestemming van de directie. Dat sommigen ervan profiteren, moet men er maar bij nemen. Zo'n vaart zal het wel niet lopen. Of toch?

Neem nu dat lagere-schoolkind dat jaarlijks lesweken mist voor de vakantie van pa en ma. Voor sommige kinderen, die vaak al met achterstand begonnen zijn, gaat cruciale onderwijstijd verlo-

De afwezigen

ren. Op termijn kost hen dat de opleiding die ze misschien hadden aangekund. Andere kinderen gaan de schooltijd relativeren: zomaar van school wegblijven, het kan blijkbaar. Zo ontstaat een spijbelmentaliteit. Er wordt gevreesd dat die mentaliteit al vaste vorm neemt in de derde graad van

het basisonderwijs en zich doorzet in de eerste graad van het secundair. Wie spijbelen aan een bepaalde leeftijdsgroep toeschrijft, heeft het goed mis. En al blijft 25 % van alle spijbelaars thuis om huiswerk te maken of lessen te leren, wat doet die andere 75 %?

Lastpost

Wat ons bij de leerling van het secundair brengt. Een briefje schrijven is niet moeilijk. Leerlingen schrijven er zelf, bootsen een handtekening na of krijgen het grootmoedig mee van pa of ma die van de school toch al geen erg hoge dunk hebben. En een medisch attest is ook geen probleem: op sommige

sommige directies is de kous af als de afwezigheid gewettigd wordt. Dan gaat immers geen subsidie verloren. Men vergeet hierbij wel dat toevallige spijbelaars het risico lopen regelmatige spijbelaars te worden en regelmatige spijbelaars lopen een niet te ontkennen maatschappelijk risico. Een dossier bij de politie, niet wegens spijbelen maar wegens kleine criminaliteit, kan het gevolg zijn. De grens is flinterdun. En lang niet alle spijbelgevallen worden door de school ontdekt, integendeel.

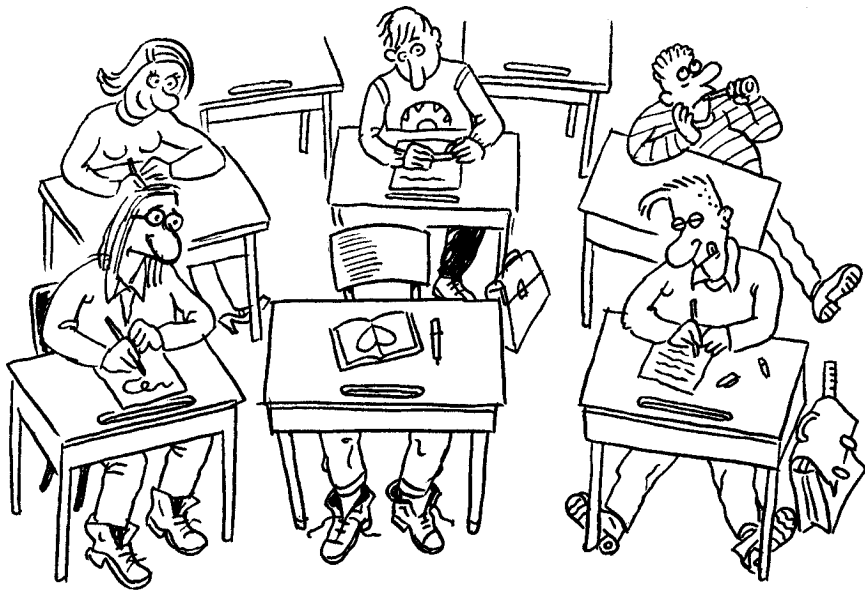
En de brossende student? Indirect kost hij de maatschappij heel wat geld, want meestal haalt hij de eindmeet niet en zijn honderdduizenden franken

krijgen soms gelijk

scholen wordt daar een handeltje in gedreven, elders heeft een arts de naam snel zo'n attest af te leveren. Soms doen leerlingen aan *medical shopping*: ze bezoeken met een vage klacht net zoveel dokters tot ze het gouden attest in handen krijgen. Leraars zijn blij als lastpost X er eens een dag niet is en voor

tevergeefs in hem geïnvesteerd. De stevige brosser moet niet denken dat hij het wel alleen zal bolwerken. De praktijk bewijst het tegendeel. Behalve voor die ene, de witte raaf die het hele jaar afwezig bleef en toch slaagde. Die krijgt natuurlijk altijd gelijk. Van iedereen. ■

Eerst **geestelijk**

Afwezigheid heeft veel gezichten. Het meest opvallende

afwezig

aspect van afwezigheid is dat de leerling of student er gewoon niet is: zijn stoel blijft leeg. Onderschat, maar even belangrijk is een tweede, bijna onheilspellend aspect: lijfelijk is de leerling in de klas aanwezig, maar geestelijk niet. Hij heeft afgehaakt. Soms al jaren geleden. En zo ontstaat het fenomeen dat een kind in de lagere school heel wat jaren meedrijft om in het secundair langzaam maar zeker weg te zinken. En dan vraagt zo'n leerling zich vroeg of laat af: wat heb ik op school in godsnaam verloren?

Lagere-schoolkinderen zullen om diverse redenen minder vaak op eigen initiatief van de school wegblijven dan leerlingen uit het secundair. Dat neemt niet weg dat ook zij erg vaak afwezig kunnen zijn, geestelijk afwezig én lichamenlijk.

Sukkeldrafje

Het begint soms al in de kleuterklas. De kleuter praat niet, er is nauwelijks contact met de kleuterleider, hij is weinig betrokken bij de activiteiten in de klas. Soms reageert hij apathisch, soms agressief. In het lager onderwijs komen andere symptomen boven: slechte of sterk wisselende schoolresultaten, niet of nauwelijks reageren op het lesgebeuren. De leerling haakt af. Zelfs kleine criminaliteit en spijbelen komen voor. Toch is het best mogelijk dat hij onder minder oplettende ogen op een sukkeldrafje tot voorbij het zesde leerjaar geraakt, maar dan is het meestal onherroepelijk uit. Het algemeen secundair blijkt plots veel te hoog gegrepen, de doorverwijzing naar 1B of naar het Buitengewoon Onderwijs is voor de ouders soms een onaanvaardbare schok. De leerling ervaart een teleurstelling die alle motivatie onder zijn voeten wegmaait. Aandacht op alle fronten kan misschien nog de meubelen redden, maar had dit niet vroeger moeten gebeuren?

Normaal

Onderzoek in 32 Brusselse Nederlandstalige secundaire scholen wees uit dat ruim 66 % van de afwezigheden wordt gedekt met een medisch attest. 28 % van de leerlingen bracht een briefje van de ouders binnen en meer dan 6 % bleef ongewettigd

afwezig. De gemiddelde afwezigheidsgraad in de scholen bedroeg 3,46. Ter verduidelijking: als deze graad 100 zou zijn, dan zouden alle leerlingen van een school alle dagen afwezig zijn. Aangezien het hier om gemiddeldes gaat, moet het duidelijk zijn dat heel wat scholen met minder afwezigheden te kampen hebben, sommige echter met heel wat meer. In één school bedroeg het percentage ongewettigde afwezigheden zomaar eventjes 44 % bij een afwezigheidsgraad van 9,31. Langdurige afwezigheid neemt toe met de leeftijd. Vooral bij meerderjarige leerlingen rijst een groot afwezigheidsprobleem. Verder is het verschijnsel niet noodzakelijk migrantgebonden, al was dit de verwachting voor wat Brussel betreft. Wel wisselen migranten vaak van school en beginnen zij een eventuele spijbelcarrière op vroegere leeftijd dan autochtone leerlingen. Leerlingen die meermaals ongewettigd afwezig zijn, brengen ook vaak medische attesten binnen. Zij veranderen dikwijls van school en stapelen de C-attesten op. En ten slotte nog dit: leerlingen met een groot aantal ongewettigde afwezigheden vindt men meestal in dezelfde scholen.

Leefwereld

In het Departement Onderwijs werkt een speciale cel aan het probleem. *Christine Dupont*

coördineert de aanpak van het spijbelen. Zij zet de meest voorkomende motieven voor afwezigheid op een rijtje.

CHRISTINE DUPONT: «Een eerste reeks wordt als vanzelfsprekend, normaal en legitiem aanvaard: gezondheidsproblemen, ziektes, heelkundige ingrepen. Een tweede reeks omvat heel geloofwaardige niet-medische redenen: *omstandigheden* als overlijden of echtscheiding. *Relationele moeilijkheden* in de school, de klas, het eigen gezin of de vriendengroep zijn ook frequent. Wat daarbuiten valt, stuit nogal eens op onbegrip of verwijt: men vindt de jongere negatief ingesteld, op het slechte pad of men verwijst naar thuisituaties, waarin opvoedingsproblemen niet anders dan verwacht kunnen worden. Al deze gegevens illustreren in elk geval hoe afwezigheden vaak verwijzen naar andere problemen, die te maken kunnen hebben met de leefwereld en de leefomstandigheden van de jongeren. Die leefwereld situeert zich op drie niveaus: school of klas, gezin, vriendengroep en vrijetijdsomgeving. Vaak zijn het omstandigheden of relatieproblemen in deze drie contexten die aanleiding geven tot een probleem van afwezigheid. De aanpak van afwezigheid moet dan ook geïntegreerd gebeuren: alle partijen moeten erbij betrokken worden.»

Dekkingsmechanisme

Heel vaak fungeert het medisch attest als dekingsmechanisme voor andere afwezigheden dan die door ziekte. Dus ook voor spijbelen. Het attest is bovendien een middel om twijfelachtige afwezigheden administratief wit te wassen. In een onderzoek bij 650 leerlingen blijkt dat 8 % van hen in één schooljaar meer dan vijf medische attesten binnenbracht. Dat geeft een doktershonorarium van ongeveer 305.000 fr., te verdelen over een groep van 50 leerlingen, die samen goed waren voor 555 attesten. Het ging hier echter niet altijd om ziekte. Rijst de vraag: in welk bedje is onze jeugd dan wel ziek? Hierrond is in Brussel een gezamenlijk onderzoek

met onderwijs- en welzijnswerkers gevoerd.

Niet minder dan 25 clusters van problemen duiden op die al of niet rechtstreeks kunnen leiden tot spijbelen. Acht ervan zijn leerlinggebonden. Zo kan zwakke motivatie tot een gebrek aan respect voor de reglementering leiden en dus tot spijbelen. Dat doet ook een gebrekkige schoolloopbaan waarin faalangst, prestatiedruk en negatieve ervaringen in samenwerking treden met verkeerde school- en studiekeuzes. Onbegrip, onvoldoende of te eenzijdige communicatie kunnen de relatie met de leerkracht en de sfeer in de klas vertroebelen. De kloof tussen het schoolgebeuren en de leefwereld van de jongere leidt tot demotivatie. De gezinssituatie, het gebrek aan steun bijvoorbeeld, kan weer een andere factor zijn, evenals de groepsdruk, die maakt dat er gespijbel wordt voor de kick of om erbij te horen. En ten slotte kan het feit dat leerlingen uit werken gaan ook een probleem vormen, of dit nu voor het geld (status!) gebeurt of uit materiële noodzaak.

Naar de tandarts

Scholen klagen over handeltjes in medische atesten, dokters die gelijk wat voorschrijven, leerlingen die dokters afdweilen op zoek naar zo'n *afwezigheidscertificaat*... De Orde der Geneesheren heeft richtlijnen opgesteld i.v.m. het medisch attest. Het attest kan enkel worden gegeven nadat de patiënt persoonlijk door de arts onderzocht werd. Het attest moet leesbaar zijn. Het moet duidelijk herkenbaar de identificatiegegevens van de arts bevatten, inclusief het ordernummer, en het moet gedateerd zijn op de dag dat het werd opgemaakt (behalve in situaties van chronische ziekten). Begin- én einddatum van de afwezigheid moeten worden vermeld. Wie een dag na zijn afwezigheid de dokter bezoekt, kan nog wel een attest krijgen, maar daarop moet staan: «Volgens aanneembare verklaring van de patiënt en na de patiënt onderzocht te hebben, kan worden verklaard dat...» Enkel artsen kunnen een medisch attest schrijven (dus ook de tandarts), een kinesist (voorlopig) niet. Niet alles kan doorgaan als een doktersbriefje.

Een en ander betekent niet dat elke leerling zomaar tijdens de schooluren op consultatie kan gaan of behandelingen ondergaan. In principe moeten deze bezoeken gepland worden buiten de schooluren. De directie kan hierop een uitzondering toestaan wanneer de situatie hiertoe aanleiding geeft. Als aan al de hierboven opgesomde eisen niet voldaan is, kan men niet spreken van een medisch attest.

Schoolarts

Als er een vermoeden is van misbruik, kan overleg met de huisarts en samenspraak met de schoolarts, MST en PMS-centrum helpen. Daarnaast kunnen de huisartsenkringen aangesproken worden. Die organiseren o.a. lokaal overleg tussen huisartsen. De schoolarts kan zelf een bijkomend selectief onderzoek uitvoeren als hij dit wenselijk acht. Als het voorschrijfgedrag van de huisarts problemen geeft en hij in dit verband alle medewerking weigert, blijft voor de school de weg naar de Orde der Geneesheren over. Hier werkt een procedure in drie stappen: een klacht richten aan de provinciale raden (de Orde heeft in elke provincie een Provinciale Raad), het betwiste medische attest toevoegen en in een brief de achtergronden schetsen en de directe aanleiding tot de klacht uiteenzetten, met vermelding van de ondernomen pogingen tot overleg en samenwerking met de betrokken arts, enz.

Pakkans

Enkele jaren geleden werd de spijbelproblematiek al eens onderzocht door de vrije PMS-centra in opdracht van het tijdschrift *Caleidoscoop* en dit bij meer dan 1300 leerlingen uit ASO, TSO en BSO. Toen bleek 1 % vaak en langdurig te spijbelen, 4 % twee à drie dagen per week, 11 % soms en 84 % niet. Jongens bleken dubbel zo vaak te spijbelen als meisjes. Dit bleek vooral in het BSO (42 % spijbelt vaak of soms). De piek ligt in de laatste twee jaar van het secundair onderwijs, maar het spijbelgedrag ontstaat meestal veel vroeger. Tussen haakjes: volgens de Nederlandse professor *Van der Hulst* ligt 60 % van de spijbeloorzaken buiten de school, maar ze worden wel manifest binnen de school.

Spijbelen is een stiekeme bedoening, want slechts in 38 % van de gevallen komen de ouders er achter als hun kind spijbelt. 71 % van de spijbelaars zegt dat de school het nooit ontdekte, 21 % zegt: dikwijls niet. De pakkans op school is dus heel miniem en als u dan weet dat onopgemerkt spijbelen opnieuw aanzet tot spijbelen... Dat de spijbelaars per definitie in café of lunapark rondhangen, is een beeld dat op zijn minst genuanceerd moet worden: 18 % maakt (eerst) schoolwerk, 12 % helpt thuis (bedrijf, winkel, huishouden), slechts een kleine 49 % gaat zich werkelijk amuseren. ■

GEESTELIJK TOT LIJFELIJK AFWEZIG: SIGNAAL EN REMEDIE

Risico-leerlingen komen op alle leeftijden voor en op tal van niveaus. Er zijn leerlingen met faalangst of slechte schoolresultaten, leerlingen met een moeilijke thuissituatie, leerlingen van wie de ouders te hoge verwachtingen hebben, leerlingen met lage sociale vaardigheden, enz. Die zenden allemaal min of meer specifieke signalen uit. We pikken er een voorbeeld uit (de moeilijke thuissituatie) en geven een overzicht van signalen voor een afwezigheidsprobleem en mogelijke remedies.

LEERLINGEN MET EEN MOEILIJKE THUISITUATIE

signalen

Kleuterschool

remedies

- te laat komen, laattijdig afgehaald worden;
- erg stil of erg agressief zijn;
- concentratieproblemen hebben;
- taalvaardig zwak zijn;
- zwak zijn in sociale vaardigheden;
- zoeken naar affectie en aandacht;
- regressief gedrag vertonen;
- non-verbale uitdrukking van emoties en spanningen.

- attent zijn voor de signalen en er op ingaan;
- een vertrouwensrelatie opbouwen, desnoods in de eigen taal van kind;
- de precieze oorzaken en achtergronden van problemen nagaan en daarvoor hulp zoeken;
- ouders benaderen, communicatiekanalen naar hen uitbouwen met hulp van welzijn.

Lager Onderwijs

- slechte of soms onverklaarbaar veranderende schoolprestaties;
- sociaal isolement;
- gedragsmoeilijkheden.

- attent zijn voor de thuissituatie bij de beoordeling van de mogelijkheden van het kind;
- vaardigheden en weerbaarheid bij het kind versterken om met conflictsituaties om te gaan;
- nauwgezet omgaan met slechtere schoolprestaties, zeker als ze onverklaarbaar zijn;
- extra aandacht hebben voor begeleiding.

Secundair Onderwijs

- ondoordachte studiekeuze;
- toegeven aan de groepsdruk;
- straatcultuur;
- verandering in waarden en normen-besef;
- sociaal isolement;
- zelfbeeld: geen identificatie met ouders.

- extra aandacht besteden aan jongens die toegeven aan de groepsdruk
- studiebegeleiding en keuzebegeleiding benadrukken en opvolgen
- extra aandacht hebben voor het inschrijvingsmoment (aanwezigheid ouders, gesprek,...);
- het belang van allochtone referentiepersonen uitbouwen;
- extra aandacht hebben voor meisjes uit kansarm of migrantengezin met problemen, vooral voor overgang naar S.O.

In het kleuteronderwijs is legitimatie van afwezigheid niet vereist. Voor afwezigheden van korte duur in basis- en secundair onderwijs volstaat een briefje van de ouders. Meerderjarige leerlingen mogen zelf zo'n briefje schrijven, maar niet ongelimiteerd. Een medisch attest is verplicht vanaf meerdere opeenvolgende dagen afwezigheid wegens ziekte: vijf in het basisonderwijs en drie in het secundair. Nog in het secundair is het attest verplicht na een herhaald aantal afwezigheden wegens ziekte of tijdens het examen. Andere legitimaties van afwezigheid zijn een bewijsstuk, b.v. bij staking van het openbaar vervoer, of - enkel in het secundair - een toestemming van de directie (in het secundair kan de directie een leerling maximum drie da-

gen vrij geven om persoonlijke redenen of om deel te nemen aan een sport- of culturele manifestatie). Andere afwezigheden moeten via de directie aan het Departement Onderwijs worden voorgelegd.

Leerlingen die gedurende een schooljaar meer dan 92 dagen afwezig zijn, kunnen dat schooljaar in principe geen getuigschrift of diploma halen.

Afwezigheidspolitiek

Als een kleuter zijn afwezigheid niet moet wettigen omdat hij niet leerplichtig is, zou hetzelfde moeten opgaan voor de universitair en de hogeschoolstudent. Of niet?

HERMAN STYLEMANS, verificateur HOBU (Hoger Onderwijs Buiten de Universiteit): «Universiteiten hebben hun intern reglement om met afwezigheid om te gaan. In het HOBU is er momenteel een evolutie aan de gang. Tot het academisch jaar 94-95 geldt in het HOBU een subsidieregeling gebaseerd op de studentenaantallen per afdeling. Elke hogeschool moet telkens op 1 februari die aantallen opgeven aan de Administratie Hoger Onderwijs. Een Besluit van de Vlaamse Executieve bepaalt o.a. dat de student werkelijk aan de onderwijsactiviteiten moet deelnemen, maar houdt bij het vaststellen van een financieringspercentage ook rekening met b.v. verleende vrijstellingen. Er moet in elke hogeschool hoe dan ook een interne controle gebeuren van de aanwezigheden. De manier waarop dat gebeurt, is door de overheid geleidelijk doorgeschoven naar de hogeschoolbesturen. Volgens richtlijnen van het Departement Onderwijs moet die controle wel ten minste om de 14 dagen op onregelmatige tijdstippen gebeuren. Ongewettigde afwezigheden, afwezigheden met briefje of medisch attest moeten worden genoteerd in het aanwezigheidsregister. Begin jaren negentig kregen de hogescholen de gelegenheid zelf het mechanisme van deze materie uit te werken en te verankeren in een huishoudelijk reglement. Dat reglement moet vóór het begin van het academisch jaar aan de student worden kenbaar gemaakt. Het moet ten minste informatie bevatten over de organisatie van het onderwijs, het examen- en tuchtreglement en de geldende regelgeving. Zo beschikt de hogeschool over een controle-instrument op basis waarvan zij attesten, diploma's, vervoersabbonnementen, e.d. kan uitreiken en heeft de

overheid een controle-instrument waarop ze kan steunen om subsidies, studiebeurzen, verblijfsvergunningen voor buitenlandse studenten, kinderbijslag, enz. toe te kennen. Studenten moeten dus wel degelijk aanwezig zijn en hun afwezigheid legitimeren, al zijn de tijdsbeperkingen en limieten uit het secundair niet van toepassing, ook niet de 92-dagenregel.»

Er zijn zogenaamde strenge scholen en zogenaamd soepele. In sommige hogescholen is het blijkbaar veel gemakkelijker om te *brossen* dan in andere. Vanwaar het verschil?

HERMAN STYLEMANS: «Alles hangt af van de kwaliteit van het controlemechanisme. De hogescholen zijn wel gebonden aan de richtlijnen, maar de uitwerking en administratieve procedure bepalen zij zelf. Als een school de afwezigheidsproblema-

tiek echt ter harte neemt, zorgt zij ervoor dat een ombudsdienst of studiebegeleidingsdienst eraan werkt.

In heel wat hogescholen gebeurt dit trouwens ook. Maar natuurlijk bouwen scholen die zich inzake studentenaantal in hun bestaan bedreigd voelen, soms wat meer tolerantie in om toch maar aan het broodnodige aantal inschrijvingen te komen. Voor sommige studenten is permissiviteit nu eenmaal een lokmiddel. Met de invoering van het HOBU-decreet op 13 juli 1994 werd dit echter grotendeels verholpen.»

Met het HOBU-decreet zijn schaalvergroting, *de-regulering* en enveloppefinanciering een feit. Is er iets veranderd in de *afwezigheidspolitiek*?

HERMAN STYLEMANS: «Een van de nieuwigheden is dat de subsidiëring van deze grotere entiteiten nu niet langer uitsluitend afhangt van het aantal inschrijvingen op 1 februari. De hogescholen krijgen een bepaald bedrag uit het vooraf bepaald budget bestemd voor het Hoger Onderwijs Buiten de Universiteit van de Vlaamse Gemeenschap. Hiermee bedruipen zij zichzelf. Enveloppefinanciering heet dit. De dikte van deze enveloppe wordt nu mee bepaald door de personeels- en werkingskosten en het beleid wordt bepaald door een lokale Raad van Bestuur. Een groeiend of dalend aantal studenten betekent pas op latere termijn een eventueel grotere of kleinere enveloppe. Om budgettaire redenen blijft het aantal regelmatige en financierbare studenten dus belangrijk, maar er zijn ook pedagogische gronden. België telt een enorm hoog aantal falende studenten. Het is onze plicht de slaagkansen van de student te verhogen. Om dat te doen moeten we hem in ideale omstandigheden aan de startlijn brengen en die ligt in de school, niet erbuiten.»

Boete

In Nederland spreekt men van *vakantieverzuim*: ouders gaan tijdens de schooltijd met vakantie en nemen hun (meestal lagere-school)kind mee. Hun aantal neemt nu al tien jaar toe en ook in ons land bestaat het fenomeen. Vele directies geven met tegenzin hun toestemming om de leerling niet te verliezen. Nog in Nederland krijgen deze ouders een boete, maar die weegt niet op tegen de winst die zij maken dankzij de laagseizoenstarieven op reis. Afgedaan als een bagatel, maar toch een probleem. Allochtone kinderen die te laat weer opdruiken in

Briefjes en brossers

De reglementering van afwezigheid op school is bijzonder streng. Als een leerling meer dan een halve dag ongewettigd afwezig is, wordt hij voor dat schooljaar in principe niet langer beschouwd als regelmatig en kan de school haar subsidie voor die leerling verliezen. In België is er leerplicht vanaf het jaar waarin men 6 wordt. De leerplicht geldt in principe voor 12 schooljaren. Leerplicht is echter geen schoolplicht. Thuisonderwijs kan dus, maar wie in een school wordt ingeschreven, moet daar een regelmatige leerling zijn. De regelgeving, die in de eerste plaats geldt voor het basis- en het secundair onderwijs, stelt dan ook dat afwezigheid op school moet worden gewettigd. Dit zorgt jaarlijks voor ontelbare briefjes van thuis en attesten van de dokter.

de basisschool en die zo al een taalachterstand hebben, kunnen niet meer bijgewerkt worden en missen op langere termijn misschien de opleiding die ze anders wel hadden aangekund. Hier is wel al erg aan gewerkt vanuit schoolopbouwwerk. Waar het toch gebeurt, merken kinderen dat van school wegblijven zomaar kan en mag. Niet erg bevorderend voor hun mentaliteit. En dan zijn er nog de ouders die spijbelgedrag van hun kinderen tolereren, ja, zelfs ondersteunen.

Spijbelars in de maak dankzij thuis?

CHRISTINE DUPONT, coördinator spijbelen: «Er zijn in het besproken onderzoek heel wat oudergebonden factoren genoemd bij afwezigheid van leerlingen. Weinig steun of opvang door de ouders, ouders die andere prioriteiten stellen dan de ondersteuning van hun kinderen bij het schoolgebeuren vanwege werkdruk of kansarmoede, is zo'n factor. Een gebrek aan communicatie en informatie tussen school en ouders is een andere. Ouders dragen vaak onbewust bij tot het afwezigheidsprobleem van hun kind door het probleem niet te onderkennen, het te negeren of zelfs te versterken. Zij voelen zich vaak ook onmachtig. Preventief werken dringt zich hier op: scholen moeten het contact met de ouders bijzonder ter harte nemen en dit vanaf de inschrijving, met onthaalinitiatieven en zo. De ouders voor de school motiveren en de drempel zo laag mogelijk leggen, dat is de boodschap. We moeten dus afstappen van de klassieke individuele ouderavond. Denk aan thema-ouderavonden, leerlingen die een project voorstellen, e.d.»

Geseponeerd

Afwezigheidscontrole lijkt een complexe aangelegenheid. Wat zegt de wet?

SONJA VAN CRAEYMEERSCH, stafmedewerker secretariaat-generaal: «De wetgeving inzake de controle op de leerplicht bestaat momenteel uit twee luiken. Ten eerste is er de controle van de inschrijvingen. Volgt iedere leerplichtige wel onderwijs? Elk gemeentebestuur geeft in augustus een lijst van de leerplichtigen door aan de inspectie. Die roept vanaf oktober de schoolhoofden bijeen om al de ingeschreven leerlingen aan te stippen op de lijsten van de gemeente. Tot voor kort gebeurde dit allemaal manueel. Ten tweede is er de controle op regelmatig schoolbezoek. De schooldirecties zijn hiervoor verantwoordelijk. Zij moeten maandelijks een lijst met ongewettigd afwezige leerlingen naar de inspectie sturen. Die stuurt de ouders dan een aanmaning om zich in orde te stellen met de leerplicht. Als dat niet helpt, komt het dossier bij de procureur van de Rechtbank van Eerste Aanleg terecht.»

Deze wetgeving dateert van 1957. Hoe goed past zij nog bij de huidige onderwijsrealiteit?

SONJA VAN CRAEYMEERSCH: «Er zijn gebreken en hiaten. Ten eerste was het manueel controleren van de inschrijvingen een bijzonder tijdrovende en weinig effectieve procedure. De recent ingevoerde automatisering met het rijksregisternummer als basis moet hier een oplossing brengen. Over dubbele inschrijvingen staat in de wetgeving momenteel niets. Nochtans is het voor de overheid van belang te kunnen nagaan welke leerlingen zij dubbel subsidieert. Ten tweede is een directie niet gauw geneigd alle ongewettigde afwezigheden te melden vanwege het directe risico op subsidieverlies. Ten derde lost de aanmaningsprocedure via de

Een gebrek aan communicatie tussen school en thuis

inspectie meestal niet zoveel op en de gevallen die bij de procureur terecht komen, worden vaak geseponeerd. Ten slotte ontbreken twee belangrijke luiken: controle op herinschrijving van wie tijdens het jaar van school verandert en controle op herinschrijving voor wie tijdens het schooljaar van school wordt verwijderd. Momenteel weet namelijk niemand wat een leerling uitspookt die tijdens het jaar van school gaat.»

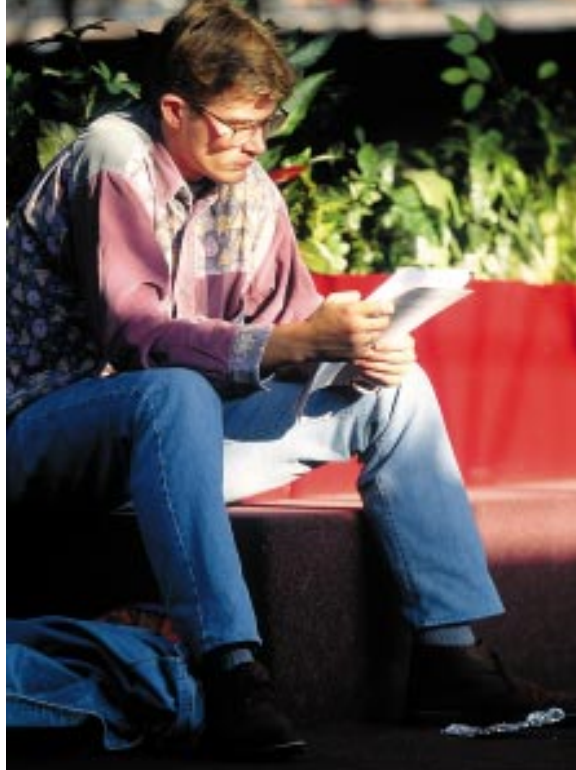
Rijksregister

Momenteel wordt druk gewerkt aan een herziening. Hoe kan de leerplichtcontrole geoptimaliseerd worden?

SONJA VAN CRAEYMEERSCH: «Sinds dit schooljaar worden zowel in lager als secundair onderwijs de binnengekomen lijsten met de namen van de ingeschreven leerlingen en hun rijksregisternummer getoetst aan de leerplichtige leeftijdsgroep in het rijksregister. De informaticael van het Departement Onderwijs krijgt hiervoor dus de toegang tot de rijksregistergegevens. Alles gebeurt nu centraal en geautomatiseerd. Dubbele inschrijvingen en veranderingen van school kunnen via een aangepaste reglementering en met een brief naar de ouders door het Departement worden aangepakt. Voor de problematiek van niet-ingeschreven leerplichtigen en die van ongewettigde afwezigheden lijkt het noodzakelijk meer buffers in te bouwen. De lijst van ongewettigd afwezige leerlingen zou bijvoorbeeld eerst bij het PMS terecht kunnen komen. Het PMS zou dan contact opnemen met de leerlingen, de ouders, de school of andere partners en de zaak met hen proberen op te lossen. Voor niet-ingeschreven leerlingen zou na een aanmaning het Comité van Bijzondere Jeugdzorg kunnen worden ingeschakeld. Indien dit geen gevolg heeft, wordt het dossier doorgestuurd naar een bemiddelingscommissie. Die beslist of er een laatste poging wordt ondernomen of dat het dossier naar de jeugdrechter gaat. Ook de motieven om leerlingen uit de school te verwijderen moeten sterk worden verduidelijkt, in de eerste plaats in het schoolreglement. Momenteel zijn die motieven veel te vaag geformuleerd. Een en ander houdt natuurlijk nieuwe taken in voor het Departement Onderwijs en een samenwerking tussen Onderwijs, Welzijn en Justitie. Maar alle overleg hieromtrent moet nog beginnen.» ■

“Ze gaan tijdens het schooljaar met vakantie”

De meeste leerlingen
glippen gewoon door de
mazen van het net. De
school merkt het niet.

Rode kaart lost niets op

Het kan aan de leerling liggen, aan het gezin, aan de maatschappij. Het afwezigheidsprobleem moet echter worden opgelost in de school. Maar wat als die school het probleem zelf in de hand werkt? Wat als een directie ouders of leerkrachten de deur wijst met «We zullen het onderzoeken» en verder niets onderneemt? Of enkel maar rode kaarten uitdeelt? Soms lijkt het spijbelprobleem op dat van drugs: sommige scholen zwijgen het het liefst dood. Op andere plaatsen bestaat een actieplan.

In welke zin kan de school zelf de oorzaak zijn van een afwezigheidsprobleem?

CHRISTINE DUPONT, coördinator spijbelen: «Uit ons onderzoek blijkt dat in veel scholen begeleiding en opvang ontbreken. Er is geen echte vertrouwenspersoon aan wie leerlingen de echte reden van hun afwezigheid kunnen melden. De relatie leerkracht-leerling ligt moeilijk: er is sprake van een afstandelijke houding tegenover de leerlingen. De lessen zijn saai. De leerling schijnt ook de straat te worden op gejaagd door een negatief schoolklimaat en een algemeen gevoel van ontevredenheid: te weinig communicatie tussen leerkrachten en directie, een gebrek aan solidariteit tussen de verschillende collega's en te weinig omkadering in verband met de behoeften van de leerlingen. Andere factoren kunnen de ondoelmatige samenwerking tussen school en PMS zijn. Of de schoolorganisatie loopt mank: geen goede opvang bij het wegvallen van lessen, een gebrekkige schoolinfrastructuur, gebrek aan overlegmogelijkheden en hierdoor onvoldoende samenwerking tussen verschillende relevante instanties. Ten slotte is er ook nog de positie van de meerderjarigen, die zich afvragen of de schoolregels voor hen nog wel gelden.»

Netwerk

Buiten de school gebeurt al heel wat controle op spijbelen en zijn mensen en instanties er mee bezig. Er zijn leerlingvriendelijke initiatieven van de politie, van straathoekwerkers, van particulieren. Zo luiden zes cafés in Heist-op-den-Berg zelfs regelmatig een *spijbelbel*, die leerlingen moet aansporen weer naar school te gaan. Er zijn de initiatieven van het welzijnsveld in het algemeen, maar het brengt allemaal weinig aarde aan de dijk als de school niet meewerkt.

Met welke visie kan een school het afwezigheidsprobleem effectief aanpakken?

CHRISTINE DUPONT: «Er is maar één weg en dat is begeleiding en preventie. Repressieve methodes zijn ten overvloede uitgetoet en werken niet. Wij pleiten wat het secundair onderwijs betreft voor de ondersteuning van scholen in de uitbouw van leerlingenbegeleiding. Werk met *spijbelactieplannen* en verbeter het schoolklimaat ten voordele van leerlingen en leerkrachten. Dat kan door ruimte voor eigen inbreng te scheppen via parascolaire activiteiten en zo. Optimaliseer de studiekeuzebegeleiding en bewaar daarin een belangrijke rol voor het PMS, dat zich voor kansarme en migrantenleerlingen moet laten helpen door partners van buiten de school, in jeugd- en buurtwerk bijvoorbeeld. Durf het oudercontact herzien. En doe iets aan communicatie. De samenspraak met leerlingen, ouders, leerkrachten en PMS-begeleiders moet versterkt worden. De leerplichtcontrole-mechanismen kunnen een steun zijn als de moeilijkheden de schoolse mogelijkheden overstijgen. Bij de mogelijkheden van de school komt echter ook de mobilisatie van de welzijnsvoorzieningen in de regio. We gaan er van uit dat school en welzijn in een netwerk samen kunnen werken, zowel om individuele hulp te bieden als om preventief te handelen.»

Strategie

Verscheidene recente publikaties stellen actieplannen voor om met een afwezigheidsprobleem om te gaan. Het zou onbegonnen werk zijn al die informatie dunnetjes over te nemen. We geven u één stramen om een afwezigheidsprobleem aan te pakken en één om het te voorkomen.

Aanpak: Hulpverlening - Doorverwijzing - Behandeling

1. Afwezigheden registreren

Vermits het probleem vaak onvoldoende, te laat of niet wordt opgemerkt, moet men eerst duidelijk weten wie al of niet gewettigd afwezig is en met welke frequentie. Dat kan enkel door correcte registratie.

- Afwezigheden worden dagelijks centraal geno-

teerd, elke les of op onregelmatige tijdstippen.

- De frequentie van afwezigheden wordt geregeld in kaart gebracht: per leerling, per klas, enz.

2. Afwezigheden opvolgen

- Afwezigheden moeten altijd gewettigd worden.
- De verantwoordelijke moet de jongere aanspreken over het hoe en waarom van zijn afwezigheden. Een goede en snelle diagnose kan veel onheil voorkomen. In deze context kan het ook belangrijk zijn de ouders voor een gesprek uit te nodigen. Tijdens dit gesprek kunnen afspraken worden gemaakt.
- Bijzondere aandacht moet er zijn voor opeenvolgende afwezigheden binnen een bepaalde periode, attesten voor één leerling van verschillende dokters, afwezigheden die lang na de feiten worden gewettigd, afwezigheden die u zelf in vraag stelt, ongewettigde afwezigheden,...
- De opvolging gebeurt door het hulpopvoedend personeel, de titularis of de vertrouwensleerkracht, de schoolarts, ... Dit kan verschillen naar gelang de situatie. Een vereiste is in elk geval dat zowel jongeren als leerkrachten weten bij wie zij terecht kunnen met vragen, signalen, problemen, ... en dat de verantwoordelijke personen over de nodige tijd en ruimte beschikken.

3. Signalen opvangen en herkennen in de klas

- Afwezigheid wordt vaak voorafgegaan door opmerkelijke gedragsveranderingen in de klas: desinteresse, 'vergeten' van taken, boeken, niet meer in orde zijn met schriften, geregeld klagen over hoofdpijn, buikpijn, uitgesloten of gepest worden, dalende schoolresultaten, ...
- In de eerste plaats zal de leerkracht de signalen registreren. Als hij er zelf niet met de jongere kan over spreken, dan moet hij het aan de persoon doorgeven die dat wel kan. De leerkracht moet in die herkenningstaak nageschoold worden. Hij moet bij de aanpak betrokken blijven.

4. Samenwerken met het PMS en met het ruime welzijnsveld

De school kan niet elke problematiek aan. Het is dan ook belangrijk dat men de grenzen ziet van het eigen kunnen. De PMS-medewerker kan hierbij helpen. Hij zou zicht moeten hebben op het ruime welzijnsveld en kan dus de juiste partner aanspreken als een jongere die nodig heeft. Hij kan de brug zijn tussen externe begeleiders en school.

Preventie: Werken aan welbevinden

Enorm belangrijk in aanpak en preventie van eender welk probleem in de school is het zogenaamde *psychisch welbevinden* van leerkrachten en andere personeelsleden in het algemeen. Het welbevinden en de betrokkenheid van leerlingen wordt maar mogelijk als leerkrachten en andere personeelsleden zichzelf gesteund en gewaardeerd voelen. Dit kan maar als zij in een goede organisatie mogen werken en ondersteund worden bij (moeilijke) vervulling van hun taak, die ruimer omschreven moet zijn dan die van lesgever.

1. De directie

De directie speelt een belangrijke rol, wat zich uit in een aantal taken:

- borg staan voor een democratische communicatiestijl;
- zoeken naar mogelijkheden om leerlingbegeleiders, mentoren, groene leerkrachten, enz.

aan te stellen en te integreren in het corps;

- leerlingbegeleiding stimuleren;
- voldoende overlegmomenten inlassen om klasfunctioneren, klasklimaat en probleemgedrag van jongeren te bespreken;
- nascholing benadrukken en mogelijk maken door tijd en ruimte te creëren, zichzelf nascholen als *coach*;
- ruimten en middelen ter beschikking stellen voor para-scolaire activiteiten, voor contact- en gespreksruimten voor jongeren en voor jongeren en leraars;
- alle leerkrachten stimuleren en ondersteunen in hun waaier van taken;
- partners uit het welzijnsveld aanspreken om samen preventie op te starten.

2. Op school

- met de jongeren in gesprek gaan over hun rechten en plichten binnen het onderwijs;
- het schoolreglement bespreken met de leerlingen én de ouders als doelgroep;
- leerlingen kansen geven om bij leraars, de PMS/MST-medewerker, enz. terecht te kunnen met vragen en problemen;
- binnen en buiten de school para-scolaire activiteiten organiseren die een open communicatie tussen leerkracht en leerling mogelijk maken.

3. In de klas

- zorgen voor een vriendelijke, open sfeer;
- leerlingen vertrouwen geven;
- steun en bereikbaarheid tonen;
- grenzen stellen;
- zelfstandigheid en initiatief stimuleren;
- positieve verwachtingen uiten;
- leerlingenparticipatie stimuleren. ■

Welke school heeft een actieplan?

MEER INFORMATIE

* Gratis brochure **Leerplicht Leerrecht**. Alle informatie over de leerplicht in een notedop.

Departement Onderwijs - AID - Koningsstraat 71 - 1000 Brussel - ☎ 02-219 18 00 - fax 02-219 77 73

* Officiële Blauwe Codificatie voor het Hoger Onderwijs.

Departement Onderwijs - AID - Koningsstraat 71 - 1000 Brussel - ☎ 02-219 18 00 - fax 02-219 77 73

* **Probleemgedrag op school**. Zeer bruikbare handleiding voor allerlei probleemgedrag op school. U vindt er inspiratie voor zowel hulpverlenend als preventief werk en ook meer referenties naar relevante literatuur. Kostprijs: 315 fr. Zie ook onze rubriek **Zeker Lezen**, blz. 23.

Comité voor Bijzondere Jeugdzorg - Zandstraat 255 - 8200 Brugge - ☎ 050-45 41 05

* **Leerplicht in het buitengewoon onderwijs, huisonderwijs, vrijstelling van leerplicht**

Departement Onderwijs - Inspectie-generaal Basisonderwijs - Koningsstraat 138 - kamer 405 - 1000 Brussel - ☎ 02-211 42 11

* **Spijbelpreventieproject Brussel**. Een bundel over de onderzoeksgegevens en de werking van het project is verkrijgbaar op eenvoudige aanvraag.

Departement Onderwijs - Rijksadministratief Centrum - Arcadengebouw - lokaal 3068 - 1000 Brussel - ☎ 02-210 51 11 (contactpersoon: Christine Dupont)

* **Algemene informatie, specifieke adressen en telefoonnummers**

Departement Onderwijs - Afdeling Informatie en Documentatie (AID) - Infolijn - Koningsstraat 71 - 1000 Brussel - ☎ 02-219 18 00 - fax 02-219 77 73

Bent u met een afwezigheids- of spijbelpject bezig of omgekeerd: hebt u een afwezigheidsprobleem waar u geen weg mee weet? Hebt u vragen of voorstellen? Deel het ons mee. We geven uw vragen en ideeën door aan de afdeling in het Departement Onderwijs, die met deze materie bezig is.

Klasse (afwezigheid) - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel

Niets gemist?

De onderwijsminister denkt eraan het systeem van de herexamens in het secundair onderwijs definitief af te schaffen. Hij vindt dat leerkrachten van september tot eind juni de tijd hebben om hun leerlingen te evalueren. Enkele gezondheids- en familiale redenen kunnen het eindoordeel uitstellen. ■ Tot eind deze maand kunnen alle ouders van de 191.500 kinderen die in het Nederlandstalig Gemeenschapson-

JOURNAAL

d e r w i j s school lopen, naar de stembus. Voor de tweede keer, sinds de oprichting van de Autonome Raad voor het Gemeenschapsonderwijs (ARGO) in 1988, worden zo'n 340 lokale schoolraden (LORGO's) door de ouders verkozen. Op 1 april 1996 moet de LORGO volledig zijn samengesteld. Een LORGO kan onder meer tijdelijke leerkrachten aanstellen en contractuele personeelsleden in dienst nemen. Hij beheert ook de schoolgebouwen en bepaalt de strategische doelstellingen van de school of scholen die onder zijn bevoegdheid valt. ■ Wie aan een Vlaamse universiteit geneeskunde wil studeren, zal vóór de aanvang van de eerste kandidatuur eerst moeten slagen voor een centraal georganiseerde toelatings- of bekwaamheidsproef. Die komt er waarschijnlijk vanaf oktober 1996. Vlaams minister van Onderwijs *Luc Van den Bossche* en federaal minister van Volksgezondheid *Marcel Colla* zijn het erover eens dat er te veel artsen zijn in ons land. De federaal minister wil daarom een *contingentering*. Na afloop van de studie zou slechts een beperkt aantal van de kandidaat-huisartsen en specialisten het beroep mogen uitoefenen. Deze maatregel zou *als stok achter de deur* worden gehouden, mochten de maatregelen van de gemeenschappen onvoldoende resultaat opleveren. De Vlaams minister wil met een toelatingsproef de instroom van geneeskundestudenten beperken. Het academisch centrum voor huisartsgeneeskunde van de KU Leuven berekende intussen dat België in het jaar 2000 op de kop af slechts 8063 voltijds werkende huisartsen nodig heeft. Dat komt neer op één huisarts voor 1300 inwoners. Nu zijn er meer dan 12.000 erkende en actieve huisartsen werkzaam. ■ Met maatregelen als kosteloos onderwijs .../...

Meer geld. Er komen meer financiële middelen vrij voor het **basisonderwijs**. Dat komt doordat de werkingstoelagen in het secundair onderwijs slechts een gedeeltelijke indexaanpassing krijgen. De opbrengst daarvan of zowat 150 miljoen frank gaat naar het basisonderwijs. Met deze maatregel in de begroting 1996 haalt de Vlaamse regering een dubbelslag binnen. Ze anticipeert op de kritiek dat er naar verhouding te veel geld naar lonen en te weinig naar werking gaat én ze begint het relatief te grote aandeel van het secundair onderwijs terug te dringen. Met het bijkomende geld kan het basisonderwijs de zorgbreedte en de administratieve omkadering versterken. De Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) verzet zich echter tegen het plan om het werkingsgeld van de secundaire scholen niet te indexeren omdat de gevolgen als «moeilijk te overzien» zijn. Overigens keurde het Vlaamse parlement het plan nog niet goed.

Win-win. «De laatste tijd missen we in het secundair onderwijs signalen vanuit het bedrijfsleven. Enkele jaren geleden klaagden de ondernemingen nog steen en been over bijvoorbeeld de gebrekkige talenkennis van de afgestudeerden. Vandaag horen we geen signalen meer en worden we te weinig geïnformeerd. We horen alleen dat scholieren potentiële werklozen zijn.» Dat zegde *Arthur Vandervee*, directeur van het Koninklijk Atheneum Morsel op de 24ste openingszitting van het Academiejahr van de Personnel Managers Club (PMC).

Vandervee vindt dit gebrek aan samenwerking tussen onderwijs en industrie een gemiste kans. De industrie kan namelijk het secundair onderwijs impulsen geven rond bijvoorbeeld vergadertechnieken en informatica. Maar ook het bedrijfsleven is bij de samenwerking gebaat, want als die uitblijft, betalen ondernemingen uiteindelijk de rekening. Op dit moment is er nog altijd een tekort aan technisch geschoolden. Bij een betere **samenwerking met het bedrijfsleven** kunnen scholieren

beter geïnteresseerd raken in technische beroepen en lost het tekort zich vanzelf op. *Vandervee* vroeg zich ook af hoeveel ouders hun kind stimuleren de technische kant op te gaan. Vroegere pogingen tot samenwerken zijn het deeltijds leren en werken en de stages. Maar *Vandervee* vindt dat het bedrijfsleven voor deze projecten te weinig interesse toont, omdat bedrijven nu eenmaal winst moeten maken.

Volgens *August Laurysen*, directeur van de VII-Hotelschool Spijker, heeft het technisch onderwijs dankzij de algemene vorming een goede theoretische onderbouw. «De basisvaardigheden worden nog altijd ambachtelijk onderricht. Bovendien zijn de opleidingen zeer polyvalent en krijgt ook attitudevorming veel aandacht. De scholieren wordt zin voor verantwoordelijkheid en discipline bijgebracht. Zo'n concept is uniek voor heel Europa», meent *Laurysen*. Maar het technisch onderwijs heeft ook zwakke punten. De beroepsgerichte opleidingen zijn sterk ingekrompen. Het avond- en weekeinde-onderwijs kampt met weinig gemotiveerde leerlingen. Bovendien zijn de beperkte stagemogelijkheden een groot probleem. In buurlanden kunnen leerlingen vier keer langer op stage. Ook de gebrekkige communicatie tussen opleidingen en het bedrijfsleven staat een samenwerking in de weg. Kennelijk gelooft niet iedere ondernemer in het nuttig effect van stages.

Günther Baumgärtner, technisch opleider bij BASF Antwerpen, wijst erop dat het bedrijfsleven steeds beter opgeleide medewerkers nodig heeft. «Enkel hooggekwalificeerd personeel kan zich snel en effectief aan nieuwe werkmethoden aanpassen. De wereld waarin ondernemingen zich begeven, wordt steeds harder. Scholen moeten deze evolutie kunnen volgen. Ook de opleidingen moeten zich naar de trends in het bedrijfsleven richten. En dat kan enkel als beide partijen samenwerken in een win-win situatie.»

Laurysen en *Baumgärtner* zijn voorstanders van samenwerking op basis van vrij overleg, zonder dat de overheid te veel de spelregels bepaalt en een vast kader van regels en wetten creëert. Maar niet iedere school heeft dezelfde kansen om tot intensieve samenwerkingsprojecten met bedrijven te komen. Het beleid zou een kader kunnen vormen waarbinnen iedereen gelijke kansen krijgt.

Bedroevend en alarmerend. Eén op de 4 van de Vlaamse laatstejaarsleerlingen secundair onderwijs weet niet dat de Tweede Wereldoorlog werd beëindigd in 1945, 63 % weet niet in welk jaar België onafhankelijk werd, 16 % slaagde er niet in om ons land aan te wijzen op de wereldkaart, een op de vijf kan geen enkele naam van een federaal minister noemen, 40 % weet Bosnië niet liggen op een blinde wereldkaart en voor 77 % blijkt Nieuw-Zeeland onvindbaar,... We kunnen de weet-

niet-lijn nog verder doortrekken, waaruit blijkt dat het kennisniveau van de scholieren bedroevend, verontrustend en zelfs alarmerend is. Dat beweert althans *Reader's Digest* via *Marketing Unit* na een enquête bij 600 leerlingen in het SO. Overigens vindt elk jaar wel weer een onderzoek plaats waarin wordt aangetoond dat de parate kennis van de jongeren opnieuw gedaald is. Bovendien klagen de universiteitsprofessoren op hun beurt elke keer weer over eerstejaarsstudenten die niet meer geïnteresseerd zijn, steeds moeilijker leerstof memoriseren en alle inspanningen tot het minimum beperken. Professor *Karel De Clerck* van de vakgroep Pedagogiek aan de Universiteit Gent relativeert de onheilsboodschappen. «In 1933 stelde rector August Vermeylen dat de eerstejaarsstudenten niet voldoende kunnen denken of zich uitdrukken en hij vond het middelbaar onderwijs veel te formeel en te eenzijdig. In 1948 werd volgens de Universitaire Stichting onze intellectuele elite aangegrepen door de algemene vervlakking. Maar ik stel vast dat de professoren al sinds 1835 hun beklag doen over een voortdurende achteruitgang in de geestelijke vorming van de jongelieden. Ze zeggen dus al 160 jaar hetzelfde. *L'histoire se répète.*»

Koekjesfabriek. Tegen 1 september 1997 komen in het secundair onderwijs personen die nieuwe samenwerkingsverbanden en/of fusies technisch-materieel zullen beheren. Voor die functie geeft de onderwijsminister de voorkeur aan de term **beheerder** of schoolbeheerder in plaats van manager. Een manager doet meer denken aan de bedrijfswereeld, terwijl men de school niet kan vergelijken met een koekjesfabriek. De term manager kreeg ingang toen het auditkantoor *Ernst&Young* de ARGO doorlichtte. In dat doorlichtingsrapport pleit men voor professionalisering van de organisatiestructuur van de lokale raden. Het college voor het dagelijks bestuur zou worden gedirigeerd door een voltijds *manager*. Bij de hervorming van het SO komt er een samenwerking tussen scholen in een ver-

ruimd, regionaal verband. Hierbij kan men een aantal administratief-technische opdrachten uit het huidige directieniveau lichten. Een beheerder kan die specifieke opdrachten uitvoeren, gecoördineerd en passend in een schaalvergroting, samen met de pedagogische directie, die het globale beleid bepaalt. Die beheerder kan men veeleer als een hulp bekijken, niet als een bedreiger van de bevoegdheden van de directeur. Overigens kan volgens de minister, een beheerder best uit de onderwijswereld zelf komen.

Vrije dagen. In de laatste weken van het vorige schooljaar stelde de onderwijsinspectie vast dat 5 Vlaamse secundaire scholen te veel vrije dagen gaven. Een regeringsbesluit van 17 april 1991 bepaalt dat een school maar zes vrije dagen per schooljaar mag geven. In het schooljaar 1993-1994 stelde de inspectie in 16 secundaire scholen een overtreding van het bewuste regeringsbesluit vast. Elf daarvan kregen in januari een geldboete, een terugbetaling van 10 % van de werkingssubsidie. Het ging om 9 vrije en 2 gemeenschapsscholen. Na enige onderhandeling hief de onderwijsminister de sanctie van 4 vrije scholen op. De 2 gemeenschapsscholen trokken naar de Raad van State. Die deed nog geen uitspraak. Eind vorig schooljaar bezocht de inspectie van het secundair onderwijs 149 scholen in alle netten. Vijf daarvan waren in overtreding. De dossiers zijn nog in onderzoek. Dat wil zeggen dat de scholen nog niet werden beboet, maar eerst de gelegenheid krijgen zich te verweren.

Zittenblijvers. Het aantal zittenblijvers in het eerste jaar van het secundair onderwijs ligt lager dan algemeen werd gedacht. Het aantal is vooral hoog in de latere leerjaren. Dat zegt prof. *Jan Van Damme* van de KU Leuven. Over het aantal zittenblijvers en mislukkers in het Vlaams onderwijs zijn nog niet zoveel precieze en onbetwiste cijfers in omloop. Prof. Van Damme probeert duidelijkheid te brengen. In het eerste jaar SO vindt hij maar 3,64 % van de leerlingen dat dit zelfde jaar overdoet. In het tweede jaar is dat 6,67 %, in het derde 8,29 %, in het vierde 9,49 % en in het vijfde 10,25 %. De cijfers voor het algemeen secundair onderwijs liggen beduidend lager dan die voor het technisch, beroeps- en kunstonderwijs. ■

.../...

moet de armoede in Vlaanderen worden aangepakt. Dat zegt de *Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen* (SERV). Het leerplichtonderwijs moet volledig gratis zijn voor kinderen uit arme gezinnen en ze moeten ook worden ontlast van de bijkomende kosten. In het hoger onderwijs zou voor die groep het inschrijvingsgeld verlaagd moeten worden. ■ De PMS-centra moeten in de schoolvakanties en 's avonds meer voor de ouders en oudere scholieren toegankelijk zijn, althans volgens *Luc Martens*, Vlaams minister van Cultuur. Hij ziet de PMS-centra als deskundige partners van de ouders en de school bij de opvoeding van jongeren. Daarom moet het personeel soepel kunnen worden ingezet. *Martens* wil af van de bestaande 35-uren-week plus 3 uren zelfstandige lectuur. Hij pleit ook voor een schaalvergroting. Een bestuur op grotere schaal maakt namelijk een verschuiving van het personeel met het oog op langere openingstijden makkelijker. ■

Bij de burens.

De Waalse werkgeversorganisatie *Union Wallonne des Entreprises* (UWE) maakt zich zorgen over de kwaliteit en de kostprijs van het Franstalig onderwijs. Bovendien is volgens de werkgevers de kwaliteit van het secundair onderwijs ondermaats. Jaarlijks verlaten 40.000 jongeren de secundaire scholen, vooral in het technisch en beroepsopleidend, zonder diploma op zak. Slechts 40 % van de leerlingen haalt het laatste jaar van het secundair op de normale leeftijd. Toch telt het Franstalig secundair onderwijs bijna tweemaal zoveel leraars als gemiddeld in de OESO-landen. Daarom heeft het volgens de UWE geen zin bijkomend geld te vragen voor de herfinanciering van het Franstalig onderwijs. ■ In Nederland wil de staatssecretaris voor onderwijs 100 miljoen gulden (bijna 2 miljard frank) extra uittrekken voor het onderwijs aan de kleutergroepen op de basisschool. ■ De Europese Commissie heeft een adviesgroep opgericht voor alle vragen die te maken hebben met onderwijs en vorming in deze snel veranderende maatschappij. De adviesgroep moet zich vooral buigen over de vraag hoe de behoeften aan arbeid en vorming beter op elkaar afgesteld kunnen worden. ■

Geen halve remedies: de overheid opteert voor een radicale hervorming van het secundair onderwijs.

Kwaliteit, deregulering, autonomie en responsabilisering zijn de vier centrale pijlers in de beleidsbrief van de onderwijsminister. Zijn brief is een meer concrete

Geen briefgeheim

uitwerking van de basisopties die al in het regeer-

BELEID akkoord vevat zaten. Nu debatteert het Vlaamse parlement erover. Maar ook de leerkrachten en de vakbonden willen mee de school maken in Vlaanderen. **KLASSE** bladert in de beleidsbrief.

De vrije keuze van de ouders en leerlingen blijft essentieel. Tot nu toe moesten de leerlingen in het basis- en secundair onderwijs een geschikt aanbod kunnen vinden binnen maximaal redelijke afstanden. Een indeling van het onderwijslandschap in *subregio's* die beantwoorden aan een sociale realiteit, vervangt nu het vroegere principe. Binnen de (sub)regio's blijft de vrije keuze gewaarborgd en krijgt ze een zinnellere invulling. Ook in het leerlingenvervoer zullen de regio's een rol spelen. Bovendien leveren ze de basis voor de hertekening van de ruimtelijke organisatie van de PMS-centra. In een eerste fase worden regio's voor het secundair onderwijs afgebakend. Ze dienen immers voor de herstructurering en een meer rationele organisatie van het aanbod in het SO.

Duidelijke afspraken

Autonomie en responsabilisering kregen al een eigen invulling bij de herstructurering van de hogescholen. Ze krijgen die nu ook in het secundair en het basisonderwijs. Het Vlaams regeerakkoord gaat uit van een radicale versterking van de autonomie en verantwoordelijkheid van (en in) de lokale schoolomgeving. Hierbij zorgen de scholen zelf voor kwalitatief hoogstaand onderwijs en roepen ze genoeg actieve interesse bij de jongeren op. Ze staan zelf in voor het ontwerpen van een eigen beleidsplan en -visie, en voor het voeren van een eigen verantwoord en creatief personeelsbeleid, evaluatie en nascholing inbegrepen.

Deregulering en autonomie maken van de school geen loutere uitvoerder meer van gedetailleerde regels en instructies van de onderwijsminister en zijn departement of van het net waartoe de school behoort. Maar dit wil niet zeggen dat de overheid zich helemaal terugtrekt. Zij stelt minimale doelstellingen voor, bevordert bepaalde maatschappelijke prioriteiten, stelt een aantal vitale belangen en rechten veilig, vooral voor de zwakkeren en verschaft daartoe de nodige middelen in ruil voor duidelijke afspraken. Of met andere woorden, de overheid scheidt de voorwaarden voor kwaliteitsonderwijs en bepaalt de streefnormen ervoor. Belangrijk daarbij zijn de eindtermen, maar ook de opleiding en de nascholing van de leerkrachten en directies.

Enveloppe

De beheersing van het onderwijsbudget is een prioriteit. Groei is noodzakelijk maar een exponentiële groei kan niet langer worden verantwoord. Daarom neemt de Vlaamse onderwijs-overheid haar verantwoordelijkheid. Het studieaanbod optimaliseren (reductie van de studierichtingen), de nadelige gevolgen van het systeem van de derde betaler uitschakelen en de personeelskosten en werkmiddelen verantwoord financieren zijn hierbij aangewezen.

Een ingrijpend project van het Departement Onderwijs is de regelgeving herschrijven, moderniseren en vereenvoudigen. Er komen regelingen voor alle netten en voor éénzelfde niveau. Eén van de beleidsprioriteiten is het decreet over het gewoon en het buitengewoon basisonderwijs verder uitwerken en afronden. Dit project wil de regelgeving, die nu over een veelheid van wetten en reglementen is verspreid, in één decreet samenbrengen en indien mogelijk vereenvoudigen. Voor de administratieve ondersteuning en de werkmiddelen voorziet het regeerakkoord in de toekenning van een enveloppe. De enveloppefinanciering wordt ook in het secundair onderwijs ingevoerd.

Studiegebieden

Het huidige secundair onderwijsaanbod is versnipperd en overlapt elkaar soms. Er zijn te veel kleine scholen en er worden te veel verschillende studierichtingen ingericht. Bovendien organiseert men dezelfde studierichting vaak meerdere keren op korte afstand van elkaar en binnen hetzelfde net. Daardoor moeten versnipperde technische richtingen gespecialiseerde en vaak kostelijke uitrusting inzetten voor een veel te klein aantal leerlingen. Elke school zou voldoende bevolkte studierichtingen moeten kunnen aanbieden. De overheid opteert voor een radicale herstructurering van het SO. Het aantal studierichtingen verminderen is de eerste stap in de richting van een rationeel onderwijsaanbod. Om dat aanbod doorzichtiger te maken zal men de studierichtingen hergroeperen in *studiegebieden*. Dat zijn richtingen die bij elkaar horen door hun inhoud, hun vereiste infrastructuur en dezelfde beroepssector waarop ze voorbereiden. Daardoor zullen de meeste scholen maar enkele studiegebieden organiseren. Uit de definitie van studiegebied volgt ook dat de betrokken school in de regel over meerdere leerkrachten met dezelfde bekwaamheidsbewijzen zal kunnen beschikken. Zo kan er een stabiel team van leerkrachten worden gevormd, die de ontwikkelingen in hun vakgebied makkelijker kunnen volgen.

Per regio en per net (officieel/vrij) moeten de scholen streven naar *samenwerkingsverbanden*. Binnen een samenwerkingsverband kan een breed onderwijsaanbod een leerlinggerichte oriëntering maximaal ondersteunen. Daardoor wordt het mogelijk om leerlingen tijdig en volkomen verantwoord op basis van hun individuele capaciteiten naar het technisch of het beroepssecundair onderwijs te oriënteren. Wellicht kan men zo het bekende uitval- of watervaleffect vermijden.

Streefdatum voor de geplande hervormingen in het SO is 1 september 1997. (Wordt vervolgd.) ■

School maken in Vlaanderen - een voorwaardenschepend en integrerend onderwijsbeleid voor de 21ste eeuw - beleidsprioriteiten 1995 - 1999

KLASSE

KLASSE ACTIE: RADIOACTIEF

Nee, dit is heus niet het werk van een hedendaags schilder of plastisch kunstenaar, hier zijn andere kunstenaars aan het werk geweest. Zo ziet namelijk een vat geconditioneerd laag radioactief afval eruit als u er een stuk uit snijdt. Wij zagen het in levende lijve gebeuren: radioactiviteit, de verwerking van nucleaire afvalstoffen en de berging van radioactief afval door NIRAS, de Nationale Instelling voor Radioactief Afval en Verrijkte Splitsstoffen. Stralingsvrije spijttechnologie. Precies om dit te kunnen zeggen, verkenden wij voor u het terrein. En aangezien de kust veilig is, is het nu uw beurt. NIRAS nodigt 500 leerkrachten met collega of partner uit kennis te maken met de wereld van radioactiviteit, de verwerking van radioactieve afvalstoffen en de berging ervan. U hebt al zoveel gehoord en gelezen over radioactiviteit. Nu hebt u de kans om er op een veilige afstand toch heel dicht bij te komen. Ga met KLASSE mee naar Isotopolis.

KLASSE IN ISOTOPOLIS

a

Uw halveringstijd bedraagt ongeveer 5730 jaar. 8500 Becquerel straalt u uit en toch voelt u er niets van. Met deze KLASSE houdt u zowaar alfastralen tegen. Wilt u samen met uw leerlingen deze raadsels ontsluiten? Dan is het de hoogste tijd om eens naar **Isotopolis** te gaan. Dat is geen stad uit *De Wolkeneters* van Suske en Wiske, maar een informatiecentrum waarin u alles leert over ioniserende straling en radioactief afval. En hoe.

De overheid laat radioactieve afvalstoffen die in België geproduceerd worden, beheren door een instantie die de veiligheid van de bevolking en het milieu centraal stelt. Die instantie heet NIRAS (Nationale Instelling voor Radioactief Afval en Verrijkte Splijtstoffen). Het debat over het beheer van radioactieve afvalstoffen is hiermee echter niet afgesloten. Het zal in de toekomst nog vaak worden opgenomen en dus is het noodzakelijk dat ook onze jongeren erop worden voorbereid.

Daarom heeft NIRAS een educatief project uitgewerkt. Doelgroep zijn de 15- tot 18-jarigen, maar natuurlijk is dit een kluit voor alle jongeren en dus ook voor onderwijzers en voor docenten hoger onderwijs. Het project is vakoverschrijdend. Radioactief afval is immers een thema met vele facetten en dus wordt het hier niet té wetenschappelijk-technisch behandeld.

Enkele jaren geleden wees een uitgebreid onderzoek uit dat onze bevolking niet wakker ligt van de nucleaire activiteiten in België. Een zekere onverschilligheid en gebrek aan informatie kwamen duidelijk aan het licht. Op het maatschappelijke prioriteitenlijstje van schoolgaande jongeren tussen 15 en 18 jaar bleek de problematiek al evenmin hoge ogen te werpen. Het antwoord van NIRAS en Belgoproces was Isotopolis en het hele educatief project loopt onder de auspiciën van de Europese Gemeenschap. Men zou het voor

minder au sérieux nemen.

Centraal in het project staat een bezoek aan Isotopolis, het informatiecentrum over radioactieve afvalstoffen in Dessel, provincie Antwerpen. Als voorbereiding op dit bezoek en als aanvulling achteraf is er voor zowel leerlingen als leerkrachten een uitgebreid informatiepakket voorzien: drie verschillende brochures, woordenlijsten, informatiefiches en voor de leerkracht ook nog een handleiding. Normaal gaat het informatiepakket het bezoek vooraf, maar voor een keer draaien wij de rollen om. **Vergezeld van collega of partner kunnen**

500 lezers van KLASSE gratis een geleid bezoek brengen aan Isotopolis in Dessel. Nadien krijgt iedereen het informatiepakket mee naar huis. Stuur onderstaande bon volledig ingevuld naar NIRAS. Het gevraagde nummer van de identiteitskaart heeft uitsluitend te maken met veiligheidsvoorschriften. Om uw bezoek zo persoonlijk mogelijk te maken en de zoekergroepen niet te groot te doen uitvallen, zijn een hele reeks datums voorzien: zaterdag 16 december, 20 en 27 januari, 3 en 17

februari om 10 uur of om 14 uur, woensdag 17 en 24 januari om 14 uur. Vermeld de datum en het tijdstip van uw voorkeur.

KLASSE in Isotopolis - NIRAS - Onderwijsproject - Madouplein 1 - 1030 Brussel

Het programma ziet er als volgt uit:

Na ontvangst in Dessel en een introductie leert u via een korte video op een ludieke manier alle essentiële begrippen kennen die met radioactiviteit te maken hebben. Daarna worden groepen van ongeveer 15 personen gevormd voor een bezoek aan de tentoonstelling, die uit drie modules bestaat. Deskundige gidsen leiden u er doorheen. Module 1 behandelt radioactiviteit in het algemeen. Er is een minilaboratorium waar kleine maar reële experimenten worden uitgevoerd; de spectaculaire nevelkamer maakt radioactiviteit en ioniserende straling zelfs zichtbaar. In module 2 wordt radioactief afval uit de doeken gedaan. Hoe ziet het eruit? Wat gebeurt ermee? Een en ander kunt u ook volgen op foto's en monitoren. Ten slotte wordt in module 3 via maquettes uitgelegd hoe radioactief afval kan worden geborgen. U brengt ook een bezoek aan de site van Belgoproces. Dat is de industriële verwerkingsmaatschappij van NIRAS. Daar kunt u het allemaal wat concreter en toch veilig afgeschermd zien. Er zijn twee stops: een bij de verwerking van radioactieve stoffen en een bij het opslaggebouw van radioactief afval. We zijn dan ongeveer 2,5 uur verder. Na de discussieronde krijgt u de geïllustreerde informatie-map mee naar huis. Die is vooral bedoeld om het bezoek met uw leerlingen voor te bereiden. Ook dat bezoek is trouwens gratis.

KIJKEN NAAR WERKEN

S

Het **Arbeidsspel** is een gratis video naar aanleiding van de 100ste verjaardag van het *Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid*. Gespeelde fragmenten en archiefbeelden wisselen elkaar 32 minuten lang af. Alle hoogtepunten van de geschiedenis van de arbeid komen aan de beurt: het ontstaan van de vakbonden, de invoering van het sociale zekerheidsstelsel, de oprichting van het ministerie, de uitwerking van de arbeidsreglementering, enz. Bij de video hoort een **mini-krant**. Deze **Arbeidskrant** beschrijft in korte artikels de Belgische arbeidsreglementering, de sociale zekerheid en de instellingen. Video en mini-krant richten zich hoofdzakelijk tot leerlingen van de derde graad secundair onderwijs en tot studenten hoger onderwijs.

Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid - Belliardstraat 51 - 1040 Brussel - ☎ 02-233 40 13 - fax 02-233 44 88

GRATIS RONDLEIDING

JA, graag een geleide rondleiding in Isotopolis. Stuur mij een toegangsbewijs voor twee personen.

Naam:

Nummer identiteitskaart:

Adres:

Telefoon:

Naam collega/partner:

Nummer identiteitskaart:

School:

Voorkeurdatum(s):

Voorkeurtijdstip(pen):

KLASSE in Isotopolis - NIRAS - Onderwijsproject - Valentine Vanhove - Madouplein 1 - 1030 Brussel - ☎ 02-212 10 34 - fax 02-212 10 40

GEDETACHEERDE GEZOCHT a

• *Vereniging voor Promotie van Gezondheid op School vzw (Proges) - Christine de Coninck - Schildknechtstraat 9 - 1020 Brussel - ☎ 02-422 49 41 - fax 02-422 49 89* zoekt een vastbenoemd leerkracht voor de herwerking van de mappen **GVO-materiaal voor de basisschool Gezondheid, je kan er zelf iets aan doen!** Deze actualisering (qua inhoud en lay-out) zal rekening houden met ontwikkelingsdoelen en eindtermen basisonderwijs. Alle leerkrachten kunnen anderzijds hun wensen, verwachtingen, tips, enz. kenbaar maken.

• *Bouworde vzw - Tiensesteenweg 145 - 3010 Leuven - ☎ 016-25 91 44 - fax 016-25 91 60* zoekt een vastbenoemd leerkracht (jonger dan 40 jaar) voor **propaganda in scholen en vorming van vrijwilligers**. Bouworde is een vrijwilligersorganisatie die sociale projecten realiseert in de bouwsector, in binnen- en buitenland.

• *Pedagogisch Instituut J.L. Vives Vzw - Landelijke Jeugddienst voor Speelprojecten - Cordoeriersstraat 13 - 8000 Brugge - ☎ en fax 050-34 06 70* zoekt een vastbenoemd leerkracht (max. 36 jaar) met ervaring in het **jeugdwerk** voor de organisatie van kadervorming, ondersteuning van plaatselijke speelprojecten (speelplein/jeugdatelier) en redactie van een tijdschrift.

WIN UW SCHOOLREIS a

Weet u al waarheen dit jaar met uw schoolreis? Waarom niet naar Nederland? Het *Nederlands Bureau voor Toerisme* heeft een nieuwe **School- en Groepsreizenbrochure** klaargestoomd. Daarin vindt u 35 kant-en-klaar ideeën voor een dagtocht in Nederland. U kunt deze brochure gratis thuis ontvangen. Gewoon aanvragen.

Aan de brochure is een leuke **wedstrijd** verbonden. De klas die vóór 15 januari aan de hand van de School- en Groepsreizenbrochure de leukste dagtocht naar Nederland weet uit te stippelen, kan deze schoolreis gratis maken! *Nederlands Bureau voor Toerisme - Bram Soete - postbus 136 - 1050 Brussel 5*

KUNST IN HET GEMEENSCHAPSONDERWIJS a

GeoArt staat voor «kunst in het gemeenschaps- onderwijs» en stelt tegen zeer voordelige voorwaarden **kunsttentoonstellingen** ter beschikking van de scholen. In samenwerking met de

ARGO zorgt ze voor de kunstwerken, het vervoer, een begeleider voor opstelling en afbraak, tentoonstellingsmaterialen, drukwerken (catalogi, uitnodigingen en affiches) en de verzekering. In januari start **GeoArt IV**.

Cobra toont 30 representatieve werken. Een begeleidend educatief pakket bestaat uit een mediatheek met videobanden, diareksen en naslagwerken én een syllabus met geschiedkundig overzicht en lesideeën voor het secundair onderwijs. De bedoeling is ook dat de scholen die deze tentoonstelling aanvragen, tegelijk een tweede tentoonstelling maken met werken van hun leerlingen, geïnspireerd door Cobra.

Roger Raveel omvat 80 werken: schilderijen, kleurenzeefdrukken, kleurensteendrukken, witzwartetsen en kleurenhoutsnedes. Raveel stelde zelf dit geheel samen met het accent op zijn grafisch werk van de jaren zestig tot vandaag. Een uitgebreide mediatheek (boeken, videobanden en een diareeks) vergezelt dit project. Speciaal voor basisscholen is het project **Poppen- en figurentheater in Vlaanderen**: 24 Vlaamse theaters leenden een 60-tal poppen en figuren uit die samen een goed momentbeeld geven. Ook decorelementen, ontwerptekeningen en poppen in verschillende stadia van afwerking zijn in de tentoonstelling opgenomen. Opnieuw is er een mediatheek beschikbaar met videobanden, diareksen en naslagwerken.

Kunstenaars uit het Gemeenschapsonderwijs ten slotte toont werk van vooral jonge kunstenaars (vaak leraars plastische opvoeding) en enkele gevestigde waarden.

GeoArt vzw - secretariaat: Frank De Smedt - KTA II - Oude Vest 172 - 9200 Dendermonde - ☎ 052-21 36 30 - fax 052-22 13 70

KLASSE-SERVICE a

• *Hans Schmidt - Merelstraat 16 - 9840 De Pinte - ☎ 09-282 88 24 - fax 09-282 64 02* schreef met *Guido De Bruyker* de kindermusical **Beloofd is beloofd**. De auteurs dragen hun werk op aan alle leerlingen met leermoeilijkheden onder het motto *Mag ik ook eens missen, mag het ook eens fout?* Deze musical voor de lagere school is gebaseerd op het sprookje *De rattenvanger van Hamelen*. Hij duurt ongeveer 80 minuten voor een onbeperkt aantal spelers.

• *Youth for Understanding-Vlaanderen - Regastraat 47 - 3000 Leuven - ☎ 016-29 06 14* organiseert internationale studentenuitwisselingen. Voor leerkrachten is er een speciaal programma: een **studiereis naar Japan** (zomer 96), met nadruk op intensieve kennismaking met de plaatselijke bevolking, ontdekking van de wereld van het Japanse onderwijs, enz. Meer informatie bij de organisator/samensteller/gids: *Marieke Van Beylen - Stan Daneelsstraat 25 - 2275 Lille-Gierle - ☎ en fax 014-55 38 68*

• *Stichting Vredeseducatie - Veeartsenijsstraat 165 - 3572 DJ Utrecht - Nederland - ☎ 00-31-302723500 - rekeningnr. voor België 645-1334970-91* - verspreidt de kindermusical **De Polykroon van Idem Dito** van *Mar van der Velden*. Het is een vrolijke musical voor het zesde jaar lager onderwijs over de positieve kanten van de multiculturele samenleving. Het hele pakket (muziekcassette, 30 tekstboekjes en handleiding met lessuggesties, decorbeschrijving en regie-aanwijzingen) kost 1500 fr. Een proefpakket kost 170 fr.

VLAANDEREN EN BRUSSEL a

Het *Vlaams Onderwijscentrum Brussel vzw (VOC)* wil contacten tot stand brengen tussen scholen uit Vlaanderen en scholen in Brussel. Het project bestaat erin **contactdagen** te organiseren waarop twee klassen van hetzelfde net en hetzelfde niveau, één uit Vlaanderen en één uit Brussel, elkaar zouden leren kennen in Brussel. De Brusselse klas «gidst» de Vlaamse klas en de twee klassen werken samen één of ander project uit. Als u hierin bent geïnteresseerd neemt u het best zo snel mogelijk contact op met

VOC-secretariaat - Martelaarsplein 21 - 1000 Brussel - ☎ 02-218 10 00 - fax 02-219 57 00

VEILIG (T)HUIS

Brandwonden, vergiftiging, elektrocutie, snijwonden, verstikking,... Verreweg de meeste ongevallen gebeuren niet op straat of op het werk, maar thuis. In en om uw eigen huis nog wel. En om het met een cliché te zeggen: het gevaar loert overal. Vooral voor kinderen, die de ervaring missen van de volwassene en die achter de bekoring van wat niet mag het gevaar niet zien. Het Provinciebestuur van Antwerpen wil hier iets aan doen met een

echte doe-tentoonstelling voor volwassenen en voor kinderen. U mag gratis komen poolshoogte nemen, met uw kinderen erbij, om het later met uw leerlingen nog eens over te doen. De doelgroep is vooral kinderen van het basisonderwijs, maar natuurlijk zijn het ook de volwassenen die thuis een veilig klimaat moeten scheppen en dus raden wij iedereen aan de interactieve tentoonstelling **Veilig (t)huis** te bezoeken. En waarom er op school geen project over veiligheid rond werven?

Veilig (t)huis is een organisatie van het Antwerps Provinciaal Veiligheidsinstituut in samenwerking met de vzw Koördinatie Veiligheid in de Privésfeer. De tentoonstelling voor kinderen is opgevat als een gestileerd huis waarin zij al spelend leren over veiligheid in en om de woning. Maar voor de kinderen hun gang mogen gaan,

krijgen zij, indien gewenst, een voorbespreking. Dan, na een uurtje spelend leren, verzamelen zij zich in een zithoek op allerlei originele en ergonomische stoelen om na te praten. Tot slot worden alle kinderen uitgenodigd om mee te tekenen aan de langste tekening ter wereld. Het hoofdthema is natuurlijk Veilig (t)huis en eind maart, als de vereiste vier kilometer papier zijn volgetekend, komt er een recordvermelding in het Guinness Book of Records. Voor het totale bezoek met uw leerlingen rekent u het beste een hele voor- of namiddag.

KLASSE geeft u en 74 andere leerkrachten de kans met collega of partner of zelfs met de kinderen (6-12 jaar) erbij een type-rondleiding mee te maken in het Veiligheidsinstituut. Stuur bijhorende bon volledig ingevuld naar het Veiligheidsinstituut. Als het lot u gunstig gezind is, krijgt u dan een voorbespreking, een geleide uitprobeerwandelings, een infomap en een nabespreking bij een kopje koffie. Alles goed voor ongeveer 2 educatieve uurtjes. De datums: woensdag 20 december en 10 januari om 15 uur; zaterdag 13 en 20 januari om 9, 11 of 15 uur.

Mocht u uit de boot vallen voor de georganiseerde rondleiding, loop dan toch eens binnen bij **Veilig (t)huis**. Het evenement loopt tot 20 maart '96. Vindt u Antwerpen wat ver? Geen nood. Na 20 maart wordt **Veilig (t)huis** een reizende tentoonstelling. Uw gemeente kan ze zelfs tegen redelijke voorwaarden aanvragen.

Veilig (t)huis - Provinciaal Veiligheidsinstituut - Koningin Fabiolazaal - Jezusstraat 28 - 2000 Antwerpen - ☎ (03)203 42 18 - fax (03)203 42 30

VEILIG (T)HUIS

- JA, ik ben sterk geïnteresseerd in een type-rondleiding bij **Veilig (t)huis**.
Stuur mij ... toegangsbewijzen (= ... aantal volwassenen / ... aantal kinderen)

Naam:

Adres:

Mijn school:

Mijn onderwijsniveau: basiss - secundair - hoger

Voorkeurdatum(s): 20 december
10 - 13 - 20 januari

Voorkeurtijdstip(pen): 9 - 11 - 15 uur

Veilig (t)huis met KLASSE - Provinciaal Veiligheidsinstituut - Anne de Dieu - Jezusstraat 28 - 2000 Antwerpen

KLAVERTJE DRIE

a
Klavertje Drie is een uitwisselingsproject voor alle klassen van de derde graad lager onderwijs, het volledige secundair onderwijs en het pedagogisch hoger onderwijs. Het project is een realisatie van de Ministeries van Onderwijs van de Vlaamse, Franse en Duitstalige Gemeenschap, in samenwerking met de *Koning Boudewijnstichting*. De uitwisselingen moeten dan ook plaatsvinden tussen klassen uit twee of drie Belgische Gemeenschappen. Ze zijn «gericht op de ontdekking van elkaars culturele achtergrond en leefsituatie, met respect voor ieders eigenheid». In dit kader kan de uitwisseling zowel pedagogische als culturele, sportieve en familiale activiteiten omvatten.

Hoe verloopt zo'n uitwisseling praktisch? Er zijn verschillende mogelijkheden. U ontvangt een klas van een andere Gemeenschap, een zogenaamde **bilaterale uitwisseling**. Hiervoor is een beurs beschikbaar van 25.000 fr. voor de gastheer-klas. Een andere mogelijkheid is dat u twee klassen ontvangt (één uit de Franse en één uit de Duitse Gemeenschap) of dat u met die twee klassen op een andere plaats samenkomt. Voor zo'n **trilaterale uitwisseling** kunt u een beurs van 40.000 fr. krijgen. Als bijkomende steun stelt de NMBS gratis treintickets ter beschikking voor de gezamenlijke verplaatsing van uw klas van en naar het verblijf. In het lager onderwijs duurt een uitwisseling ten minste 3 volledige dagen (met 2 opeenvolgende overnachtingen). In het secundair onderwijs en het pedagogisch hoger onderwijs duurt ze minimum 5 volledige dagen (4 opeenvolgende overnachtingen). Het is wenselijk dat alle leerlingen deelnemen aan de uitwisseling; in elk geval moet ten minste 75 % van de leerlingen eraan deelnemen.

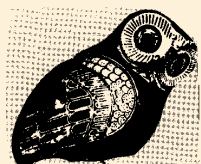
Een eerste fase (tot 30 januari) is al in gang geschoten. **Voor uitwisselingen tussen 30 januari en 31 oktober 1996 kunt u nog tot 15 januari beursaanvragen indienen.** De jury selecteert op 30 januari de projecten die voor subsidiëring in aanmerking komen.

Inlichtingen en aanvraagformulieren: Koning Boudewijnstichting - programma Burgerzin - Brederodestraat 21 - 1000 Brussel - ☎ 02-549 02 14 - fax 02-511 52 21

VLOT

S
In oktober zag een gloednieuwe vereniging het licht. De netoverschrijdende **Vereniging Leerkrachten Oude Talen** (VLOT) wil concrete problemen bestuderen en aanpakken via speciale werkgroepen. Daarnaast behartigt VLOT de belangen van haar leden en organiseert lezingen, uitstappen, reizen en contacten met classici uit het buitenland.

Het lidmaatschap voor 96 bedraagt 500 fr. voor actieve leden en 250 fr. voor studenten en sympathisanten. Op dinsdag 16 januari (19.30 u.) is er een **eerste contactavond en ideeënwisseling** in het prachtig gerestaureerde café

V.L.O.T.

VERENIGING LEERKRACHTEN OUDE TALEN

van de Antwerpse Opera: *De Caveau - Van Ertbronstraat 2 - 2018 Antwerpen (hoek Rooseveltplaats)*. Liefst zo snel mogelijk inschrijven op onderstaand adres.

VLOT vzw - André Deleersnyder, voorzitter - Jan Verspeyenstraat 8 - 9000 Gent - meer inlichtingen: Paul De Pooter - ☎ 03-385 12 73 of Marjorie Hoefmans - ☎ 03-236 84 17 of Ilse Joos - ☎ 03-219 76 88

JONGEREN EN TECHNOLOGIE

S
FTI Technoland (de nieuwe naam voor Flanders Technology International) vindt plaats in Flanders Expo (Gent) van 15 tot 21 april 1996. U kunt er kennismaken met de nieuwste **toepassingen van wetenschap en technologie** in alle domeinen van uw leefwereld: werken, wonen, voeding, ontspanning, enz. Er is opnieuw een speciale dag voor leerlingen van de derde graad secundair onderwijs (alle richtingen). Op vrijdag 19 april is het **JET-dag** (Jongeren en Technologie) en kunt u met uw leerlingen gratis een bezoek brengen aan FTI Technoland.

Uw leerlingen moeten dit gratis bezoek wel verdienen! Dat doen ze door visueel en creatief hun visie weer te geven over een item van onze leefwereld in de 21ste eeuw: een maquette, video-montage, software, toneelstuk, collage, enz. De nadruk ligt daarbij op vakoverschrijdend groepswork, zowel voor leerlingen als leerkrachten én op communicatie. Meer inlichtingen vindt u in de gratis *Documentatie-map JET Project*.

Stichting Flanders Technology International - Halinka De Visscher - Jozef II-straat 30 - 1040 Brussel - ☎ 02-219 79 00 - fax 02-219 49 81

INLEVEN IN ANDERE CULTUREN

b
Het *Kinderwereldatelier* organiseert **inleefprogramma's** in de culturen van Turkije, Zaire of Peru, vooral voor leerlingen van de derde graad. Zo'n programma duurt een halve dag en is geënceneerd als een reis en verblijf in het gekozen land (met decors, kledij, voorwerpen, enz.). U bereidt zo'n programma het beste grondig voor in de klas. Die voorbereiding duurt in principe drie dagen. Het *Kinderwereldatelier* stelt hiervoor trouwens materiaal ter beschikking. In principe vraagt de organisatie ook dat de leerkracht vooraf deelneemt aan een vormingsnamiddag in het atelier.

Het *Kinderwereldatelier* heeft trouwens een vrij uitgebreid **navormingsprogramma**, met o.a. **basissessies** over onze kijk op mensen uit andere culturen, **verdiepingsessies** over solidariteitsacties voor de derde wereld en groepjaren in het samenleven met andere culturen. Er zijn ook zeer **praktische verdiepingsessies** over werken met de aangeboden inleefprogramma's (zo'n sessie wordt u verondersteld te volgen als u met uw klas op bezoek wilt komen); over werken met een Afrikaanse speelgoedkoffer in de klas of over kinderboeken als open venster op de wereld. Er is een uitgebreid programma beschikbaar met alle verdere gegevens.

Kinderwereldatelier - Rolwagenstraat 73 - 2018 Antwerpen - ☎ 03-235 20 76 - fax 03-272 05 82

RED DE AARDE

a
1 maart 1996 is de **Dag voor mondiale vorming**. Dit schooljaar is het thema **duurzame ontwikkeling**. Onder het motto **Red de Aarde** wil deze campagne jongeren warm maken om onze aarde ook voor de komende generaties leefbaar te houden. Begin vorige maand kreeg u op school reeds een infopakketje, met daarin een affiche en een infofolder waarin actueel lesmateriaal wordt aangeboden.

Wil u actief meewerken aan de Dag voor mondiale vorming? Hebt u concreet lesmateriaal of adressen nodig? Zoekt u een bruikbaar werkmodel of een blikvanger voor 1 maart? Contacteer dan meteen het *Nationaal Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking - Werkgroep Mondiale Vorming - Myriam De Keyser, Willi Aerts of Hugo Miquet - Vlasfabriekstraat 11 - 1060 Brussel - ☎ 02-539 26 20 - fax 02-539 13 43*

WEDSTRIJDEN

• PAK JE PEN!

b De *5de ECI-verhalenwedstrijd* voor leerlingen derde graad lagere school heeft als centrale thema **Pak je pen!** Ook deze keer is de wedstrijd gekoppeld aan een Unicef-project. Voor elk ingestuurd verhaal schenkt ECI 25 fr. aan Unicef voor een **vredesopvoedingsproject** voor kinderen in Burundi. Aan de vorige editie (1993) namen meer dan 30.000 verhalenmakers deel. Duizend jongeschrijvers krijgen een boek. Vijftig winnaars komen met hun ouders naar een spetterend feest op 2 juni. Vijf laureaten mogen met hun hele klas én leerkracht én directeur meefeesten. De echte winnaar van de wedstrijd gaat met zijn ouders naar Disneyland (USA). Insturen moet wel vóór 22 december. Vraag het reglement.

ECI voor boeken en platen - Plantin en Moretuslei 220 - 2018 Antwerpen - ☎ 03-271 17 45 - fax 03-235 61 06

• WEDSTRIJDEN IN VOORDRACHTKUNST

* De **47ste Nationale Wedstrijd in Voordracht-kunst om het Dr. Jan Oscar De Gruyterjuweel** staat open voor jongeren van 8 tot 17 jaar. Zij brengen een **gedicht en prozastuk naar eigen keuze**. Over heel Vlaanderen vinden schiftingsplaats. De laureaten hiervan worden uiterlijk op 15 januari voorgedragen voor de finale (12 februari in Gent). Wie niet aan de schiftingsplaats kan deelnemen, kan vóór 10 januari inschrijven voor een speciale schiftingsronde op 20 januari in Gent. Voor de eindlaureaten zijn er het gepeerde Juweel, Koninklijke Zilveren en Bronzen medailles, plaketten, diploma's en prijsboeken.

* De **Nationale Wedstrijd in Voordracht-kunst voor Liefhebbers** staat open voor iedereen vanaf 18 tot 25 jaar die dictie, voordracht of toneelspelen (of lesgeven hierin) niet als beroep of deeltijds beroep uitoefent. Ook deze kandidaten brengen een **gedicht en prozastuk naar eigen keuze**. De inzet van de wedstrijd zijn prijsboeken en diploma's. Inschrijven gebeurt vóór 10 januari. De wedstrijd zelf vindt plaats op 20 januari in Gent.

K. M. De Melomanen - Dr. J. O. De Gruyterjuweel - Hubert Frère-Orbanlaan 602 - 9000 Gent - ☎ 09-223 12 45

• PAROLE À DEUX

S Het **welsprekendheidstornooi Frans Parole à deux** staat open voor leerlingen van de derde graad secundair onderwijs uit alle onderwijsnetten. De leerlingen nemen deel in duo (maximum drie duo's per school). De wedstrijd verloopt in twee delen: de *expositio* van het standpunt (5 min.) en de *verdediging* (6 min.; beantwoorden van vragen van publiek en jury). Het onderwerp is vrij, maar beide sprekers moeten evenredig aan bod komen. De nadruk ligt op de spreekvaardigheid (het publiek boeien en overtuigen). Aan het tweede deel is dus meer tijd verbonden, maar ook meer punten. Regionale selectieproeven vinden plaats op 7 en 14 februari (plaatsen afhankelijk van de verdeling van de inschrijvingen per regio). De finale vindt plaats op 6 maart. Deadline: 15 januari. Centrum voor Didactiek - Sectie Frans - Prinsstraat 13 - 2000 Antwerpen - ☎ 03-220 46 81 - fax 03-220 46 79

KUNST IN EEN KOFFER

b *Sleuteltje in het museum* is een uitleenkoffer voor het Oostvlaamse lager onderwijs. *Sleutel-*

tje neemt u en uw leerlingen mee op een **verkenningstocht door een museum**. De koffer bevat didactisch materiaal voor de leerkracht, een videoclip, de mascotte Sleuteltje en drie educatieve spellen. *Eén van de vier* vertelt over de taken die een museum vervult; *Wie doet wat?* toont de mensen achter de schermen van een museum en *Museumdomino* gaat over het gevarieerde aanbod van musea.

Kleurenkriebels is een tweede uitleenkoffer, dit keer over **kleuren en kijken naar kunst**. Deze koffer (samengesteld door vzw *Rasa*) bevat een *Kijkwijzer* (concrete hulp bij het kijken naar kunstwerken), drie ingelijste reproducties van kunstwerken, didactisch materiaal voor de leerkracht én spel materiaal om uw leerlingen stapsgewijs in de wereld van kleuren en beeldende kunsten te leiden.

Leerkrachten uit Oost-Vlaanderen kunnen beide koffers twee weken lang gratis ontlene (waarborg: 7000 fr.).

Provincie Oost-Vlaanderen - Provinciehuis - Afdeling 91 - Kunst en Cultuur - Gouvernemenstraat 1 - 9000 Gent - ☎ 09-267 80 00 - fax 09-267 81 99

PIANO OP SCHOOL

a De *European Piano Teachers Association* (EPTA) is een internationale organisatie van **pianisten en pianoleraars**. EPTA wil helpen het peil van de lessen piano en van het pianospelen te verhogen en het isolement van de pianoleraar te doorbreken. Daartoe organiseert de vereniging conferenties, studiedagen, lezingen/recitals, cursussen, enz. Er is voorts nog een tweemaaljaarlijkse wedstrijd, een eigen vaktijdschrift en internationaal contact en informatie-uitwisseling. Lid worden kost 1000 fr. Studenten en 60+ betalen 600 fr., erelid wordt u voor 1500 fr. en buitengewoon lid (niet-vakmusici en sponsors) voor 2000 fr.

Recent hebben BRTN - Departement Vorming en EPTA de handen in elkaar geslagen met als resultaat de CD **Riffs & Cliffs** (74 min.; 21 titels

van 18 componisten). Jonge vertolkers (laureaten van de EPTA-wedstrijd) vertolken hierop hoofdzakelijk recente werken van Belgische componisten. Hiermee willen beide initiatiefnemers een alternatief repertoire pianomuziek aanbieden voor de leerlingen én leraars van de piano-, samenspel- of kamermuziekklas. De CD kost 650 fr. en is verkrijgbaar bij BRTN - Educatieve Uitgaven - Kamer 3N7 - 1043 Brussel - ☎ 02-741 54 35 of op onderstaand adres.

EPTA vzw - Boesbeeklaan 27 - 9051 St. Denijs-Westrem - ☎ 09-221 78 45 - Inlichtingen over EPTA: Roland De Munck, voorzitter - ☎ 03-458 07 44

POSITIEF BSO

S Het project *Positieve modellen in het beroepsonderwijs* steunt initiatieven die de **sociale weerbaarheid van leerlingen beroepssecundair onderwijs** verhogen. Scholen (voltijds en deeltijds) beroepssecundair onderwijs (ook beroepsvoorbereidende klassen in de eerste graad), PMS-centra, middenstandsopleiding en centra voor deeltijdse vorming kunnen tot 16 februari projecten indienen. Elk geselecteerd project krijgt 50.000 fr.

De inhoud van uw project moet aansluiten bij één of meer van de doelstellingen: begeleiding van leerlingen, ondersteuning van leerkrachten en opvoedend personeel, vanuit de directie werken aan het schoolklimaat, leerlinggericht werken, samenwerken met externe organisaties en/of via de relatie school-ouders.

Selectiecriteria zijn bijvoorbeeld: realisatie van het project tussen 15 april 1996 en 30 juni 1997; de hele school moet het project ondersteunen én het project heeft een uitstraling binnen de hele school en bij voorkeur is er een samenwerking tussen school, PMS en andere organisaties.

Koning Boudewijnstichting - Programma Solidariteit - Brederodestraat 21 - 1000 Brussel - ☎ 02-549 02 59 - fax 02-511 52 21

ZWERVERN OVER HET WATER

Bent u op zoek naar een «andere» schoolreis? Misschien kunnen Chris en Barbara u helpen. Met het binnenvaartschip *Carla* varen zij over 's lands wateren. Het schip is ingericht voor 30 passagiers, met 9 kajuiten en een grote living (bruikbaar als eetzaal, speelzaal, klaslokaal, videoruimte, enz.). Deschippers hebben enkele (meerdaagse) trajecten uitgestippeld, maar u kunt ook samen met hen een eigen menu samenstellen.

Philippe Permeel - Hugo Verriest-straat 14 - 8000 Brugge - ☎ 050-33 55 84

DE REACTIES

• Ontwikkeling met KLASSE.

U heeft enthousiast gereageerd op de actie rond ontwikkelingshulp die we in de vorige KLASSE voorstelden. Zo'n 1000 leerkrachten vroegen meteen de brochure leermiddelen aan om mee te werken in de klas. En

honderden scholen vroegen een werkatelier aan. Ook voor de tijdschriften en boeken rond mondiale vorming is de interesse groot. Hopelijk hoort u er nog van.

• Het speciale rekeningnummer blijft geopend. Daarop kunt u een bijdrage storten voor het initiatief *Ontwikkeling met Klasse*. Uw geld komt dan terecht bij een uniek scholingsprogramma in Burkina Faso. U herinnert zich dat met 200 frank (uw 200 frank!) meteen vijf leerlingen in Afrika aan de slag kunnen. Een woordenlijst, een rekenboek, een schrift, een balpen en een lei kosten samen zo'n 40 frank. Uw bijdrage kan de nieuwe start betekenen voor mensen die het alléén niet rooien. We wachten nog op uw duit in het zakje om in volgend nummer een tussenstand van het ingezamelde bedrag te publiceren. Lees nog even de informatie in de vorige KLASSE op p. 13, 14 en 15. Stort dan meteen het bedrag op dit speciale rekeningnummer 310-0785572-55 van NCOS/11.11.11 met gewone vermelding: KLASSE. Vanaf 1000 frank ontvangt u een fiscaal attest. Uw bijdrage is van het grootste belang. Bent u bereid om uw collega's in Burkina Faso te ondersteunen? En hoeveel Vlaamse leerkrachten zullen dat samen met u doen? Wij houden u op de hoogte van het verloop van de actie: hier en ginder.

Nationaal Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking - Marleen Vos - Vlasfabriekstraat 11 - 1060 Brussel - ☎ 02-539 26 20.

• Meer dan 700 leerkrachten vroegen een vrijkaartje aan voor **Up With People**. Misschien heeft de onschuldige hand u al naar ginder geloodst. Ook de meer gedetailleerde aanvragen voor een dagje *Up With People* op uw school worden ondertussen ernstig bekeken. Wie bij de gelukkigen is, hoort daar nog over. Vragen?

Up With People België - Roodebeeklaan 44 - 1040 Brussel - ☎ 02-735 01 80 - fax 02-736 86 97

• Ook voor het **Kaaitheater** loopt het storm. Uiteindelijk zullen meer dan 500 leerkrachten een uitnodiging krijgen voor een kennismaking met de voorstellingen en de educatieve aanpak van het Kaaitheater. Graag gedaan.

Kaaitheater - Agna Smisdom - Akenkaai 2 - 1000 Brussel - ☎ 02-201 58 58

• **Kleur**. Meer dan 3000 leerkrachten hebben een *Caran d'Ache* paneel aangevraagd. Dat waren er zoveel dat ze in Zwitserland moesten worden bijgemaakt. De verzending kan dus even duren. Voor de tekenwedstrijd kwamen een duizendtal inzendingen binnen. De prijzen zijn ondertussen ook al uitgereikt. In '96 komt er een grote interscholenactie waaraan u met uw klas in groep kunt deelnemen.

Caran d'Ache - PB 21 Anderlecht 3 - 1070 Anderlecht

• Duizenden leerkrachten hebben Vlaanderen al doorkruist voor de bijzondere initiatieven in de Vlaamse culturele centra naar aanleiding van de culturele actie **Meesterstukken**. Het is een cultureel, vormend en educatief evenement geweest dat voorlopig zijn gelijke niet kent. Hartelijk dank aan alle organisatoren, begeleiders en deelnemers voor zoveel aanstekelijk enthousiasme. De initiatiefnemers vragen uitdrukkelijk om uw

(positieve en negatieve) ervaringen te melden. *FEVECC - Meesterstukken - Sainctelettesquare 19 - 1210 Brussel*

• Meer dan 5000 lezers hebben hun weg gevonden naar het **Museum met Klasse** in Brussel. Daar had de Educatieve Dienst dan ook zijn beste beentje voorgezet. Interesse voor een bezoek met uw leerlingen?

Museum voor Schone Kunsten - Educatieve Dienst - Museumstraat 9 - 1000 Brussel - ☎ 02-508 34 50

**ZEKER
LEZEN**

ALGEMEEN

• LEERKRACHTENSTAGES IN EUROPA

Beroepsgerichte stages voor leerkrachten in de Europese Gemeenschap: voorbereiding, organisatie en evaluatie, ervaringen en veel praktische informatie. Dat vindt u in het duidelijk gestructureerd vademecum **Organisatie van leerkrachtenstages binnen de Europese Unie**. Schrijf 100 fr. + 50 f. verzendingskosten over op rek.nr. 001-1660385-15 van de vzw *Leerkrachtenstages - Fontainasplein 9-11 - 1000 Brussel*

• VAKTIJDSCHRIFTEN (3)

Het tijdschrift **Informatie Vernieuwing Onderwijs**, kortweg **IVO**, bericht viermaal per jaar over algemeen onderwijskundige, pedagogische en didactische thema's, b.v. communicatie op school, drugbeleid, evaluatie, de geïntegreerde proef, vakoverschrijdend leren, enz. Wetenschap en praktijk, met de nadruk op het laatste. Een jaarabonnement kost 400 fr. en kan op elk ogenblik ingaan.

Karel Raeymaekers - de Roest d'Alckemadelaan 10 bus 12 - 2600 Berchem - tel/fax 03-230 83 17

• NIET OP DE OPENBARE WEG GOOIEN A.U.B.

500 leerlingen die tweemaal daags een drankje nuttigen op school. Het levert al gauw 162.000 drankverpakkingen per jaar op. Redenen genoeg om aan herbruikbare verpakkingen te denken. De *Bond Beter Leefmilieu* helpt u met eenvoudige maatregelen aan afvalpreventie te doen in uw school. Milieutips in een nieuwe brochure voor 100 fr. + verzendingskosten.

Duurzame drankverpakkingen op school - Bond Beter Leefmilieu - Overwinningstraat 26 - 1060 Brussel - ☎ 02-539 22 17 - fax 02-539 09 21

• LITERATUURLIJK

De nieuwe VSVJ-documentatiemap over onze eigen Vlaamse jeugdboekenschrijvers bevat meer dan 120 bladzijden nuttige informatie over Anne Provoost, Marita de Sterck, Maria Jacques, Gerda van Cleemput, Jo Briels, Paul Kustermans, Maria Heylen, Detty Verreydt, Gil Vander Heyden, Bart Moeyaert en vele anderen, uiteraard met bijhorende boekenlijst.

Documap VSVJ (Vlaamse Schrijvers Voor de Jeugd), 300 fr. + 65 fr. portkosten - August Van de Wielelei 302 - 2100 Deurne

• PESTEN, GEDAAN ERMEE!

De Engelsen noemen het *bullying* en in Groot-Brittannië kostte het zelfs al een aantal leerlingen het leven. Er lopen nu nationale campagnes om er wat aan te doen. Reden te meer om *bullying* of pesten op school ook in uw klas en op uw speelplaats au sérieux te nemen. Vandaar het boek **Pesten, gedaan ermee!** Dat is een erg complete handleiding voor elke volwassene die via kinderen of jongeren in aanraking komt met pesten. Het pestgedrag wordt steeds brutaler en gemener. Geen flauwekul, geen taboe. Openlijk praten is een must. **Pesten, gedaan ermee!** geeft u inzicht, adviezen en tips om er op een pedagogisch verantwoorde manier iets aan te doen.

Pesten, gedaan ermee! 395 fr. - BDJ - Jeugd & Vrede - Van Elewyckstraat 35 - 1050 Brussel - ☎ 02-640 19 98 - fax 02-640 07 74

a

BASISONDERWIJS

• DE MAGIE VAN DE SPORT

Het B.O.I.C. (Belgisch Olympisch en Interfederaal Comité) heeft een pedagogisch dossier klaar met voorstellen en suggesties voor een projectweek rond **Olympisme, sport en waarden**. Het pakket is bedoeld voor leerlingen van het 5de en het 6de leerjaar. Het bevat aangepast lesmateriaal voor bijna alle vakken en als uitsmijter een smaakmaker voor een mini-Olympiade. Alle ingrediënten voor een Olympische week in het zicht van Atlanta 96. Een boek in trainingspak. Kostprijs: nihil. *B.O.I.C. - Boechoutlaan 9 - 1020 Brussel - ☎ 02-479 19 40 - fax 02-479 46 56*

• ZIE, EEN ZWALUW!

Natuureducatie voor natuurbehoud. Dat is de doelstelling achter het lessenpakket **Zie, een zwaluw**: 11 blz. teksten met opdrachten. En waarom er geen leerwandeling aan koppelen? U krijgt de brochure gratis!

De Wielewaal vzw - Graatakker 11 - 2300 Turnhout - ☎ 014-41 22 52 - fax 014-43 96 51

SECUNDAIR EN HOGER ONDERWIJS

S

• KOSMOGRAFIE

Philips heeft een nieuwe Edudisc klaar, een onderwijs-CD-i getiteld **Kosmografie**: 500 professionele beelden, 70 schema's en heel wat teksten, dit alles afgestemd op de leerplannen. Alle teksten en schema's staan nog eens afgedrukt in de handleiding voor de leerkracht.

Kosmografie, CD-i + handleiding, 2500 fr. - Philips Media - Onderwijsgroep - Tweestaationsstraat 80 - 1070 Brussel - ☎ 02-525 77 71 - fax 02-525 77 99

• MEER DAN PLASTIC

Platform is een Europees educatief project. Het wil via praktische oefeningen en projecten de leerling inwijden in een aantal aspecten rond kunststof: technische aspecten, impact op het milieu, socio-economische weerslag,... Voor leerkrachten wetenschappen (leerlingen tweede en derde graad) uit alle studierichtingen, maar de vakoverschrijdende dimensie maakt **Platform** ook bruikbaar voor anderen. Een gratis exemplaar van dit fraaie pakket moet u wel schriftelijk aanvragen.

Platform secretariaat - R.Vandendrieschelaan 5 - 1150 Brussel

• VRIENDELIJK

Wilt u iets doen rond mondiale vorming? Dan heeft COOPIBO een interessante brochure voor u. Ze heet **Werken aan een wereldvriendelijke school**, kost 150 fr. en biedt u een model om een dag lang jongeren de kans te geven actief te denken en te werken rond een thema. Motivatie van directie, leerkrachten, leerlingen, keuze van een thema, taakverdeling, extra tips en veel nuttige adressen, werkfiches, het staat er allemaal in.

COOPIBO - Lieve Vercauteren - Naamsesteenweg 573 - 3001 Heverlee - ☎ 016-40 31 31 - fax 016-40 55 31

• UILENSPIEGEL

Tijl Uilenspiegel, een verhaal van vijf eeuwen is een knap gedocumenteerde lesbrieff, samengesteld door leraars, over Costers lolbroek. Het werk bevat zoveel didactische invalshoeken dat een project rond Tijl perfect kan worden uitgewerkt in de lessen Nederlands, Frans, Duits en geschiedenis. Bodemprijs: 100 fr. Schriftelijk te bestellen.

Tijl Uilenspiegel, een verhaal van vijf eeuwen - V.V.L. - Zwijgerstraat 37 - 2000 Antwerpen

• PROBLEMGEDRAG

a

Directie, leerkrachten, studiemeesters, PMS-medewerkers,... Hoe gaat u in de praktijk om met probleemgedrag bij leerlingen? In de handleiding **Probleemgedrag op school** wordt u via 22 vormen van probleemgedrag de weg gewezen: signalen opvangen, stappen zetten, eventueel doorverwijzen. Een lijvige map tegen een kortingprijs.

Comité voor Bijzondere Jeugdzorg - Zandstraat 255 - 8200 Brugge - ☎ 050-45 41 05

• ZOVEEL GA IK LEREN!

b

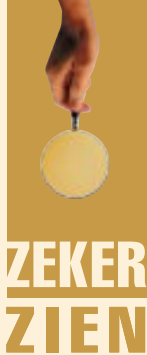
Wegwijs in de ontwikkelingsdoelen en de eindtermen van het basisonderwijs. De Vlaamse Raad keurde op 8 februari 95 de ontwikkelingsdoelen en de eindtermen van het gewoon basisonderwijs goed. Ze moeten worden in acht genomen vanaf 1 september 97. Intussen kan iedereen zich voorbereiden. Daarom stelde de Informatie- en Communicatiecel Eindtermen de brochure **Zoveel ga ik leren!** samen. Die geeft enig inzicht in achtergronden, inhoud en kenmerken. De brochure is gratis. Ze is ook op Internet te raadplegen (<http://www.artefact.be/eindtermen/>).

Departement Onderwijs - AID - Koningsstraat 71 - 1000 Brussel - ☎ 02-219 18 00 - fax 02-219 77 73

GRATIS BOEKEN

KLASSE geeft van **Pesten, gedaan ermee!** 20 exemplaren weg. Graag hadden we hiervoor wel een briefje waarin u uw keuze motiveert. Bovendien liggen in onze lade 5 gratis abonnementen voor **IVO (Informatie Vernieuwing Onderwijs)** te wachten. Om hiervoor in aanmerking te komen volstaat een kaartje met de vermelding **IVO**. Misschien bent u bij de gelukkigen. We publiceren geen lijstje met namen van winnaars (plaatsgebek!), maar als u erbij bent, hoort u zo snel mogelijk van ons. Veel geluk.

KLASSE - Zeker Lezen + voorkeur - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel

• CONFRONTATIES: TOT 14/1/96 **a**

111 hedendaagse kunstenaars uit België en Luxemburg tonen hun werk in een echte confrontatie van ideeën. Het prachtige **educatief luik** bij deze tentoonstelling brengt kunst echt dichterbij de jeugd. Een klasbezoek bestaat uit een actieve rondleiding en een atelier. Tijdens de **rondleiding** krijgen de leerlingen kijk- en doe-opdrachten om zo de werken grondig te bekijken en hun waarneming te verwoorden. Informatie over kunstenaars en kunsthistorische gegevens kunnen de leerlingen opvragen

via een databank. In het **atelier** worden de opgedane indrukken verwerkt en gaan de leerlingen de confrontatie aan met inhouden, vormtaal en technieken. Bij dit project horen ook een **educatieve map** en een **zoekwedstrijd** waaraan u met de hele klas kunt deelnemen.

De toegang is gratis. Een (aangepaste) actieve rondleiding + atelier + educatieve map kost 100 fr per leerling basisonderwijs en 200 fr. per leerling secundair onderwijs.

Begijnhof - Centrum voor Kunsten - Zuivelmarkt 33 - 3500 Hasselt - ☎ 011-21 15 90 - fax 011-23 50 90 - inlichtingen educatieve programma's: ☎ 011-22 99 31

• DE STOUTMOEDIGE DIEFTE VAN HET LAM GODS: TOT 7/1/96 **a**

Het bekende paneel **Derechvaardigerechters** is nog steeds zoek nadat het in de nacht van 10 op 11 april 1934 verdween uit het beroemde veelluik van de gebroeders Van Eyck. Deze tentoonstelling schetst een beeld

van de interesse die deze kunstroof over heel de wereld wekte. Foto's, krantenkoppen, geluidsopnamen, beeldbanden, gerechtelijke stukken en professionele scenografische reconstructies maken van u en uw leerlingen speurders in Vlaanderens grootste thriller. Daarnaast leert u nog veel meer over de turbulente geschiedenis van het Lam Gods.

De toegangsprijzen bedragen 150 fr. (individuele bezoekers), 120 fr. (reductiehouders) en 60 fr. (scholengroepen). Wie zijn uitstap naar Gent wil combineren met een bezoek aan het Lam Gods zelf, betaalt 200 fr. (160 fr. voor reductiehouders). Een geleid bezoek aan de tentoonstelling kost 1500 fr.

Centrum voor Kunst en Cultuur - St. Pietersabdij - St. Pietersplein 9 - 9000 Gent - ☎ 09-222 07 62 - fax 09-221 70 62

• DE KUNSTBANK: REIZENDE TENTOONSTELLINGEN **a**

Het Beest verbeeld bekijkt de afbeelding van het dier in een veertigtal originele kunstwerken uit fotografie, schilderkunst, grafiek en sculptuur. De nadruk ligt hierbij op waarneming en verwoording en op de relatie tussen het werk en de toegepaste techniek. Didactisch materiaal illustreert bijvoorbeeld etsen en zeefdrukken. Dit project richt zich vooral tot 10-plussers.

Mark groet de dingen werkt rond **kunstambacht, design en kunst**. De begrippen

materie, vorm en functionaliteit worden verduidelijkt door de ontleding en bespreking van artisanale voorwerpen (vazen, serviezen, stoelen, tapijten, tafeldoeken, enz.). Een **geanimeerde theaterles** staat eveneens op dit programma voor de tweede en derde graad secundair onderwijs.

Bij beide tentoonstellingsprojecten hoort begeleiding, didactisch materiaal en een wedstrijd voor de bezoekende leerlingen.

De Kunstbank vzw - Centrum voor Kunst- en Beeldeducatie - Lydia Andries - Vaartstraat 30 - 3000 Leuven - ☎ en fax 016-23 31 23

• LA BEAUTÉ INSENSÉE: TOT 28/1/96 **a**

Dokter, psycholoog en kunsthistoricus **Hans Prinzhorn** verzamelde tussen 1919 en 1921 een unieke collectie van meer dan 6000 schilderijen, tekeningen, collages, montages, beeldhouwwerken, enz. afkomstig uit verschillende Europese inrichtingen voor psychiatrische patiënten. Uit deze collectie, bewaard in Heidelberg, toont Charleroi ons een 300-tal werken.

De toegangsprijs bedraagt 170 fr. Studenten (12-25 jaar), 60+, CJP en groepen (minimum 20 personen) betalen 130 fr. Jongeren van 8 tot 12 en schoolgroepen (één leerkracht gratis per 15 leerlingen) betalen 70 fr. De toegang is gratis voor kinderen onder de 8 jaar. Een geleid bezoek kost 1200 fr. (max. 20 leerlingen per groep).

Palais des Beaux-Arts - Place du Manège - 6000 Charleroi - ☎ 071-30 15 97 - fax 071-33 42 97

• 200 JAAR CULTUURLEVEN IN VLAANDEREN: PERMANENT **a**

De vaste collectie van het **Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven** (AMVC) is volledig herzien en geactualiseerd. U krijgt er een overzicht van het **culturele leven in Vlaanderen van 1780 tot 1980**. Voor het eerst komt ook de periode na Wereldoorlog II aan bod. **Avant-garde, Vlaamse Beweging, Muziek- en Theaterleven** en **Literatuur** zijn de grote thema's in een unieke verzameling.

Het museum is permanent toegankelijk (zondag en maandag gesloten). Een inkomticket kost 75 fr. Groepen, 60+ en CJP betalen 30 fr. Schoolgroepen en inwoners van Antwerpen hebben gratis toegang.

AMVC - Minderbroedersstraat 22 - 2000 Antwerpen - ☎ 03-232 55 80 - fax 03-231 93 10

• KINDERATELIERS MODE EN KUNST 1960-1990: TOT 7/1/96 **b**

Leerlingen van 5 tot 12 jaar kunnen zich uitleven als echte couturiers en kunstenaars. Ze verwerken stoffen tot kleren of kunstwerkjes, ontwerpen kostuums met diverse materialen, hertekenen hun eigen silhouet met behulp van oude kleren, verzinnen allerlei personages en kunnen hun fantasie los laten op de silhouetten van Mickey & Minnie Mouse. Uiteraard staat ook een geleid bezoek aan de tentoonstelling **Mode en Kunst 1960-1990** op het programma.

De ateliers vinden plaats elke dinsdag, donderdag, vrijdag en zaterdag, enkel op afspraak. Deelnemen kost 1500 fr. per groep van maximum 12 leerlingen. Zo'n atelier duurt 2 uren. Op zaterdag kunnen de kinderen ook individueel deelnemen, ook op afspraak. Dat kost 150 fr. per deelnemer.

Vereniging voor Tentoonstellingen - Paleis voor Schone Kunsten - Koningsstraat 10 - 1000 Brussel - ☎ 02-507 84 69 - fax 02-511 05 89

GALLO-ROMEINS MUSEUM TONGEREN **a**

Archeologie komt echt tot leven in het volledig vernieuwde **Gallo-Romeins Museum** van Tongeren. Het museum toont de talrijke plaatselijke vondsten, daterend vanaf de prehistorie. De bezoeker staat centraal en hij mag meer dan alleen maar kastjes kijken. Een attractie-tentoonstelling (gecreëerd door Stijn Coninx), met uiteengespatte dodecaëder, Grieks amfitheater, gezonken schip en 18de-eeuws theater; de schijnbaar ongestructureerde chaos van de prehistorie; de Gallo-Romeinse cultuur van stad en platteland en ten slotte grafpresentaties met vondsten uit de dynastie van de Merovingers maken een bezoek zeker de moeite waard.

De toegangsprijs bedraagt 200 fr. Groepen (vanaf 20 personen), studenten, 60+ en mindervaliden betalen 150 fr. en schoolgroepen lager en secundair onderwijs 75 fr. De toegang is gratis voor kinderen tot 7 jaar. Er is ook een speciaal gezinstarief: 400 fr. Het museum is gesloten op maandagvoormiddag en tussen Kerst en Nieuwjaar.

Gallo-Romeins Museum - Dienst Informatie - Kielenstraat 15 - 3700 Tongeren - ☎ 012-23 39 14 - fax 012-39 10 50

Een extraatje voor **KLASSE-lezers!** Achteraan in dit nummer vindt u een advertentie van het **Gallo-Romeins Museum**. In ruil voor het bonnetje bij deze advertentie ontvangt u per kerende post een gratis toegangskaart én een gratis exemplaar van het educatieve infopakket.

ZEKER DOEN

CURSUSSEN EN STUDIEDAGEN

ALGEMEEN

• Raadsels van het heeal (10, 17, 24 en 31/1); De bijdrage van de islam aan de Europese cultuur (11, 18 en 25/1, 1, 8 en 15/2).

UPV-VUBrussel - Pleinlaan 2 - 1050 - Brussel - ☎ 02-629 27 50

• Samenloop (telkens in het Kasteel van Schoten): Contemplatieve orden in de katholieke kerk (16/2); Het atheïsme: kenmerken en invloeden (8 en 15/3); Krachtlijnen van de boeddhistische

filosofie (19 en 26/4).

Tibetaans Instituut KSGI vzw - Kruispadstraat 33 - 2900 Schoten - ☎ 03-685 09 19 - fax 03-685 09 91

• Parnas danst: Onderwijsgerichte dansstages: Jazzdans, Aerobics & Localitics, Cardio Funk en Hiphop (13 tot 15/12); Afrikaanse of Israëliëse dansen (10/2).

ILO-Parnas - Katrien De Cuyper - Stationsstraat 301 - 1700 Dilbeek - ☎ 02-466 51 51

• Opleiding individuele psychotherapie: richting Pesso-therapie: van maart 96 tot juni 1998 (inschrijven vóór 1/1/96).

Kern vzw - Centrum voor Psychotherapie en Relatievorming - Regentiestraat 17 - 9100 St. Niklaas - ☎ 03-777 45 96

BASISONDERWIJS

• Bijscholing in teamverband, personeelsvergadering, oudercontact of conferentie: Web- en weekschema's uitwerken; Zinvol observeren in de kleuterklas; Betrokkenheid verhogen - ja, maar hoe?; Ervaringsgericht werken - hoe begin je eraan?; Overgang kleuterschool-lagere school; Seksuele voorlichting, is dat nog nodig? (data steeds in overleg te bepalen).

Louisa Pyl Peeters - Unitaslaan 17 - 2100 Deurne - ☎ 03-366 18 04

SECUNDAIR EN HOGER ONDERWIJS

• Het Antieke Rome en Ostia: 18 en 25/1, 1 en 8/2.

Kempens Instituut voor Onderwijsbegeleiding - Patersstraat 26 - 2300 Turnhout - ☎ 014-41 00 92

• Relationale en seksuele vorming: data in overleg te bepalen.

Louisa Pyl Peeters - Unitaslaan 17 - 2100 Deurne - ☎ 03-366 18 04

• Sappho en Penelope. Antieke vrouwen vandaag: 24/1/96.

Nascholing Oude Talen & Griekenlandcentrum - p/a Prof. Dr. F. Decreus - Blandijnberg 2 - 9000 Gent - ☎ 09-264 40 26

• Studiedag voor leerkrachten Duits: 26/1 in Brussel, 8/2 in Leuven en 7/3 in Brugge.

Goethe-Instituut - Belliardstraat 58 - 1040 Brussel - ☎ 02-230 39 70 - fax 02-230- 77 25

CONGRESSEN EN SYMPOSIA

ALGEMEEN

• Doodnormaal? Verdriet en rouw bij leerlingen: 17/1 in Utrecht, Nederland.

Omgaan met verdriet en rouw bij leerlingen (4 tot 20 jaar) als opdracht voor de school.

Katholiek Pedagogisch Studiecentrum - Postbus 482 - 5201 AL 's Hertogenbosch - Nederland - ☎ 00-31-73-624 72 47

SECUNDAIR EN HOGER ONDERWIJS

• Visie op de opdrachten van het Deeltijds Kunstonderwijs: 13/12 in Turnhout. Voorstelling visietekst, bespreking in groepen (per studierichting), panel met gemeenschapsinspectie (eindtermen, externe kwaliteitsbewaking).

Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap (OVSG) - Ravensteingalerij 3 bus 7 - 1000 Brussel - ☎ 02-502 09 05 - fax 02-502 12 64

• Moet je horen! Moet je horen? Problemen en gevolgen van een auditieve handicap in het hoger onderwijs: 18/4 in

Utrecht, Nederland.

Interuniversitaire Werkgroep Voorzieningen Gehandicapten - p/a Willem Barentszstraat 5 - 3572 PA Utrecht - Nederland - ☎ 00-31-30-271 80 21 - fax 00-31-30-272 16 28

• 9de Europees Salon van de Student: 27 tot 30/3 in Brussel.

Studeren in Brussel en Vlaanderen (net-overschrijdende informatie over de departementen van de nieuwe hogescholen); Lifelong learning (nascholing en bijscholing in Europa); Duits informatiedorp (Duitsland is speciaal gastland); MBA-dag op 30/3; Humanitaire ruimte (humanitaire organisaties stellen hun programma's voor); Euromeeting on Higher Education, enz.

Europees Salon van de Student - In-Medias - Kazernestraat 86 - 1000 Brussel - ☎ 02-514 10 11 - fax 02-514 48 18

• 12de Gespreksdagen Katholiek Hoger Onderwijs Brussel: 25, 26 en 27/1.

KOCB - Ninoofsesteenweg 339 - 1080 Anderlecht - ☎ 02-441 13 73 - fax 02-410 65 95

• 7de Studie-Informatiedagen SID-IN-Limburg: 23, 24 en 25/1 in Genk.

SID-IN-Limburg - Stadsomvaart 9 - 3500 Hasselt - ☎ 011-22 11 91 - fax 011-23 49 93

• Landelijke Dag Studievaardigheden 96: Succesvol studeren: 3/5 in Rotterdam, Nederland.

Oproep voor papers en bijdragen rond de congressthema's: studiemethoden en succesvol studeren; succesvolle aansluiting tussen secundair en hoger onderwijs; professionalisering van docenten; onderwijsomgeving en studiesucces; stimuleren, motiveren en succesvol studiedrag.

Congressecretariaat - Erasmus Forum - Alexandra Goud - Postbus 1738 - 3000 DR Rotterdam - Nederland - ☎ 00-31-10-408 29 45 - fax 00-31-10-453 07 84

KLASSE-MENT

Om het aflopende jaar in schoonheid te eindigen, legt de Standaard Boekhandel nogmaals vijf boekenbonds van 2000 fr. onder onze kerstboom. Tot en met 29 december kunt u ons uw nieuwsjaarkaart met het (juiste) antwoord sturen.

Winnars opgave 22: François Van Laecke (De Pinte), Dominique De Waegeneire (Heusden), Ann Wachters (Aartselaar), Sil Wellens (Heverlee) en Jenny Berden (Hasselt).

Oplossing opgave 23: da Vinci (Prins William wandelde Eton binnen; zijn grootmoeder is Elisabeth II van Engeland; de eerste Elisabeth -dochter van Hendrik VIII- liet haar nicht Maria Stuart onthoofden; Maria was twee jaar getrouwd met Frans II van Frankrijk; zijn grootvader heette Frans I, bevorderde humanisme en renaissance en benoemde Leonardo da Vinci tot hofschilder).

Opgave 24: «Human history becomes more and more a race between education and catastrophe» schreef een Engels auteur (1866-1946). De man is vooral bekend voor zijn utopische romans. Ééntje uit 1898 werd door een Amerikaan met een eetje meer in zijn naam op 30 oktober 1938 op de radio gebracht, met grote

paniecreacties bij het nietsvermoedende publiek tot gevolg. De radioman werd filmregisseur en waagde zich in 1963 aan een onverfilmbaar geacht boek over een onbepaalde man in een onbepaald land, die wordt gearresteerd voor een niet genoemde misdaad. De Duitstalige Boheems-Joodse schrijver (1883-1924) van het gelijknamige boek trok het nut van zijn leraars in twijfel, daar hij toch een ander mens was geworden dan wat zij van hem hadden willen maken. In welke Europese stad werd hij geboren?

KLASSE-MENT - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel

S

a

DRUGS EN JONGEREN

Fun & Facts 95 is een speciale eindejaarsweek met kinderprogramma, praatavond, concert en oudejaarsfuif. De **praatavond** (28/12 in Cultuurcomplex De Valkaart in Oostkamp; 29/12 in Zaal Oosthove in Wervik) heeft als thema **Drugs en jongeren**. Op de sprekerslijst staan twee specialisten uit de dagelijkse praktijk en een vertegenwoordiger van politie of rijkswacht. Daarnaast is er een panel met Minister van Binnenlandse Zaken **Johan Vande Lanotte**, **Jo Lemaire**, **Kris Wauters**, **Herman Brusselmans** en een BRTN-journalist (als moderator). Vraag het volledige programma aan.

Fun & Facts - Rik Stael - Beerststraat 32 - 8600 Diksmuide-Vladslo - ☎ 051-50 37 91 - fax 051-51 06 11

Beginnende leerkrachten hebben voortaan recht op *aanvangsbegeleiding*. Met een ervaren leerkracht als mentor naast zich kunnen ze zich wellicht sneller van de praktijkschok herstellen. De aanvangsbegeleiding is een nieuw punt in de hervorming van de lerarenopleiding. Vorige maand keurde de Vlaamse regering principieel het *voorontwerp van decreet* goed waarbij de lerarenopleiding en de nascholing van leerkrachten in Vlaanderen een nieuw en aangepast reglementair kader krijgen.

In het voorontwerp opteert het beleid voor een diepgaande initiële opleiding (zonder verlenging evenwel van de studieduur) én voor een systematische en permanente opleiding tijdens de volledige loopbaan.

De laatste jaren is de opdracht van de leerkrach-

ten anders, veeleisender en vooral complexer geworden. Het gaat hier zowel om vak kennis en didactiek, opvang en begeleiding van jongeren,

OPLEIDING

samenwerking met collega's als om de communicatie met ouders en de brede samenleving. Het onderwijs zelf zit in een stroomversnelling met allerlei vernieuwingen en herstructureringen. Deze snelle evolutie vereist een betere professionalisering van de leerkrachten. Ze maakt ook een hertekening van de opleiding en de nascholing noodzakelijk. Voortaan is het beroep van leerkracht gekoppeld aan levenslang leren.

Leraars leren levenslang

De lerarenopleiding wordt grondig hertekend.

Kansen

In 1993 onderstreepte de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) dat de vakinhoudelijke vereisten voor de leerkrachten zich situeren tussen polyvalentie en vakspecialisatie. Hoe jonger de leerlingen hoe polyvalenter de leerkracht. En hoe ouder de leerlingen hoe groter de vakspecialisatie van de leerkracht moet zijn.

Een gemeenschappelijke basisopleiding van de regenten, onderwijzers en kleuteronderwijzers krijgt sterk de nadruk. Op dit draagvlak vinden ook alle vormen van voortgezette opleiding een steunpunt. Deze gemeenschappelijkheid slaat op al de opleidingsonderdelen waarmee alle leraars van hoog tot laag te maken hebben. Dat heeft voordelen. Alle leraars, waar zij ook tewerkgesteld worden, zullen een gemeenschappelijke onderwijstaal gebruiken. Uiteraard bevordert dit de samenwerking en de inzetbaarheid. De gemeenschappelijkheid schept ook maximale kansen voor de loopbaanontwikkeling.

Bruggen leggen

De gemeenschappelijke basisvorming - de leraar als didacticus, opvoeder en lid van een «organisatie» - wordt uitgebouwd via modules. Die modules zorgen ook voor het onder de knie krijgen van specifieke, leeftijdsgebonden vaardigheden en lesbevoegdheden. Tijdens zijn initiële opleiding in een Departement Lerarenopleiding aan een hogeschool verwerft een aspirant-leraar de specifieke deskundigheden van respectievelijk leraar kleuteronderwijs, leraar lager onderwijs of leraar eerste en tweede graad secundair onderwijs.

- De leraar kleuteronderwijs (kleuteronderwijzer): De eigenheid van het kleuteronderwijs, dat niet enkel specifieke leeftijdsgebonden vaardigheden bijbrengt, maar ook een creatief en speels karakter heeft, is een voldoende legitimatie voor een specifieke opleiding.
- De leraar lager onderwijs (onderwijzer):

De klemtoon ligt hier op de algemene inzetbaarheid. Deze polyvalente aspirant-leraar krijgt de kans om tijdens de initiële lerarenopleiding bepaalde onderdelen en/of leerdomeinen verder uit te diepen. Het initiatief hiervoor ligt bij het Departement Lerarenopleiding.

- De leraar eerste en tweede graad secundair onderwijs (regent):

In het secundair onderwijs (SO) blijft de eerste graad voor de regent voorbehouden. De derde graad is voor de vakspecialisten: licentiaten, geïntegreerde, ingenieurs, enz. De tweede graad is een ontmoetingsplaats voor regenten en licentiaten, in een sterkteverhouding gelijk aan die van vandaag.

De eerste graad SO heeft behoefte aan een semi-polyvalente leerkracht die een brug kan leggen tussen enerzijds het lager onderwijs dat sterk op basisvorming is gericht en anderzijds op de meer vakkengerichte tweede en derde graad SO. Daarom kan elke kandidaat-regent één van zijn gekozen vakken uitdiepen voor het lesgeven in de tweede graad SO en de derde graad van het beroepssecundair onderwijs (BSO). Die keuze maakt hij na het eerste jaar opleiding. Regenten zouden, na een voortgezette opleiding, overigens ook in de vijfde en zesde klas van het lager onderwijs terecht kunnen.

Puntengewicht

De kandidaat-regent kiest modules uit de opleidingseenheden (vakken) die de hogeschool kan aanbieden. Elke opleidingseenheid heeft een vastgesteld puntengewicht. De student moet in de basisopleiding drie punten in zijn module opnemen. Of, elke *basiscluster* bestaat uit een aantal opleidingseenheden (vakken) voor een totaal van drie punten.

- Opleidingseenheden met een gewicht van één punt: aardrijkskunde, geschiedenis, Engels, wiskunde, fysica, Latijn, biologie, Frans, Nederlands, godsdiens, niet-confessionele zedenleer, econo-

mie, technisch-technologische opvoeding, buro-tica, project algemene vakken, kleding, bewegingsrecreatie.

- Opleidingseenheden met een gewicht van twee punten: mechanica-elektriciteit, voeding/verzorging-kleding, handel-burotica, bio-esthetiek-haartooi, hout-bouw, biotechnieken-land- en tuinbouw; muzikale opvoeding, plastische opvoeding, lichamelijke opvoeding.

De opleidingseenheid bewegingsrecreatie kan enkel worden gecombineerd met de opleidings-eenheid lichamelijke opvoeding.

Eén van de opleidingseenheden of vakken uit de basiscluster kan de student uitdiepen. De keuzemogelijkheden worden in het voorontwerp van decreet verrijnd.

Voortzetten

De Vlaamse universiteiten hebben al een aantal initiatieven genomen voor de verbetering van hun initiële lerarenopleiding. Zo hebben ze zich geëngageerd om een brug te slaan tussen de academische opleiding en de academische lerarenopleiding. Die leidt studenten op voor onderwijsbevoegdheid in de tweede en derde graad ASO, TSO en KSO.

Naast de initiële opleidingen zijn er voortgezette lerarenopleidingen. Die zijn een middel om de inzetbaarheid van de leerkrachten te vergroten. Sommige bijkomende opleidingen, beperkt in omvang en duur, kunnen worden aangeboden in posthogeschoolvorming en de postacademische vorming: remedial teaching en vorming van coördinatoren, interne kwaliteitsbewakers, mentoren en leraars volwassenenonderwijs.

Een hogeschool met een initiële lerarenopleiding voor kleuteronderwijzer en onderwijzer, kan voor kleuteronderwijzers de voortgezette lerarenopleiding lager onderwijs organiseren. Met een voortgezette opleiding kunnen onderwijzers het getuigschrift van leermeester lichamelijke opvoeding behalen. Of het getuigschrift van leraar niet-confessionele zedenleer of godsdienst verwerven. Maar onderwijzers kunnen ook lesbevoegdheid verwerven voor het kleuteronderwijs. Ofwel kunnen ze hun opleiding voortzetten om het getuigschrift voor het eerste leerjaar B van het SO of het getuigschrift voor het project algemene vakken van het beroepsvoorbereidend jaar te behalen.

Leraars krijgen dus via die specifieke modules nieuwe kansen in hun loopbaanplanning.

Vraaggestuurd

De nascholing wordt mogelijk op drie manieren: op initiatief van de Vlaamse regering, op initiatief van de inrichtende machten en op initiatief van de scholen zelf, wat voortaan onder de noemer van *vraaggestuurde nascholing* valt. Scholen kunnen hierbij nascholing aanvragen, bestellen of kopen. Deze vraaggestuurde nascholing moet beter aansluiten bij de behoeften van de lokale schoolteams en ingebed zijn in het eigen pedagogisch project. De middelen hiervoor worden direct aan de scholen toegekend op basis van een formule die rekening houdt met onder meer het aantal organieke betrekkingen. Tussen 1996 en 2003 evolueren de middelen voor de vraaggestuurde nascholing van 110 tot 410 miljoen frank.

Volgend schooljaar krijgen de basisscholen samen 110 miljoen van het totale nascholingsbudget van 230 miljoen. In 1997-98 wordt in het basisonderwijs het vraaggestuurd nascholingsbudget met 50 miljoen opgetrokken. De aanpassingen en veranderingen als gevolg van de invoering van de eindtermen verantwoordt deze operatie. In het schooljaar 1998-99 krijgen ook de secundaire scholen hun deel van de pot. (Zie tabel.)

Mentors

Beginnende leerkrachten hebben voortaan recht op de begeleiding van een ervaren leerkracht. De school waar hij zijn opdracht vervult, is verantwoordelijk voor de organisatie ervan. De equipes van de onderwijsinspectie zullen de aanvangsbegeleiding evalueren. Het basisonderwijs kan hiervoor middelen uit de nascholing aanwenden. Dit is een uitdrukkelijke versterking voor het systeem van de ingroeibanen en het *mentorship* door ervaren leraars.

Maar zover is het allemaal nog niet. Het voorontwerp van decreet over de lerarenopleiding en de nascholing gaat nu eerst voor advies naar de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR), de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) en de Raad van State. ■

JONGE LEERKRACHTEN.

Een oproep. Wat heeft u als jonge leerkracht gemist in uw opleiding? En wat vond u er juist sterk in? Graag uw ervaringen, voorstellen en kritiek naar KLASSE (OPLEIDING) - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel.

Elke beginnende leraar krijgt een mentor.

NAAR 530 MILJOEN FRANK VOOR NASCHOLING

Met vraaggestuurde nascholing beschikken de scholen en hun leerkrachten nu zelf over middelen, waarmee ze hun nascholing in overeenstemming met de behoeften kunnen uitbouwen. Deze middelen waarover de scholen autonoom kunnen beslissen, worden elk jaar met 50 miljoen opgetrokken. Voor eigen nascholingsinitiatieven, die onder meer onderwijshervormingen ondersteunen, reserveren de Vlaamse regering en de onderwijsnetten jaarlijks elk 60 miljoen frank.

schooljaar	niveau	vraaggestuurd	totaal
1996-97	Basisonderwijs	110	230
1997-98	BaO	160	280
1998-99	BaO + Secundair Onderwijs	210	330
1999-2000	BaO + SO	260	380
2000-01	BaO + SO	310	430
2001-02	BaO + SO	360	480
2002-03	BaO + SO	410	530
2003-04	BaO + SO	410	530

Reële medezeggenschap voor de studenten garanderen en de docenten beter betrekken bij de werking van hun adviesorganen is een vaak voorkomende aanbeveling van de doorlichtingsteams. In de opleiding bedrijfsmanagement bijvoorbeeld functioneert in alle hogescholen, op één na, een studentenraad. Toch ervaren de studenten een tekort aan inspraak bij het opstellen van het examenrooster. Veel directies klagen dan weer over het gebrek aan belangstelling vanwege de studenten, zodat men in bepaalde studie jaren en opties zelfs de grootste moeite heeft om kandidaten te vinden.

In het academiejaar 1994-1995 kwamen 11 verschillende opleidingen in 43 hogescholen voor een doorlichting aan de beurt: architect-assistent, bedrijfsmanagement, bouw, confectie, grafische bedrijven, houttechnologie, maatschappelijk adviseur en assistent, mechanica, technologie en tex-

ten investeren weliswaar in computerinfrastructuur en software, maar de computerlokalen zijn of hoog bezet ofwel ontbreekt er personeel om toezicht te houden.

In heel wat hogescholen zijn veel cursusteksten erg uitgebreid maar ze missen structuur. Het gaat vaak om compilaties van kopieën van artikels uit tijdschriften en/of hoofdstukken uit boeken. Die zijn best een verwijzing of een opname als bijlage waard, maar ze vormen geen samenhangende cursus op zichzelf en geven de visie van de docent niet weer. Af en toe laten docenten volledige handboeken kopiëren. Dit is deontologisch onverantwoord t.o.v. de auteurs en uitgevers van deze boeken.

Kosten besparen

Veelal ontbreekt een goed werkende cursusdienst. De docenten zorgen soms zelf voor de aanmaak en de verspreiding van de cursusteksten. Hierbij houdt elke docent er zowat een eigen methode op na, wat tot klachten leidt bij de studenten. In een andere hogeschool moeten de docenten nog overtuigd worden van het nut van een cursustekst,

handboek of syllabus en van een werkschrift voor de oefeningen, labo's en praktijkopdrachten.

Gelijksoortige extreme verschillen als bij de didactische uitrusting treffen de doorlichtingsteams aan bij het bibliotheek- en mediatheekbezoek. Aan de ene kant heb je enkele boekenrekken in een *multifunctionele* ruimte waar men ook versnaperingen kan kopen en aan de andere kant tref je moderne, geïnformateerde mediatheken aan. De bibliotheek van één hogeschool is bijvoorbeeld uitstekend uitgerust met een uitgebreid en geautomatiseerd boeken- en tijdschriftenbestand, computermedia als netwerkverbinding, CD-ROM, enz. Met de beschikbare middelen trachten vestigingsplaatsen toch hun bibliotheekbestand up to date te houden. Een groot deel van de budgetten gaat naar tijdschriften en losbladige werken. Misschien kan een betere coördinatie over de hogescholen heen leiden tot meer efficiëntie en kostenbesparing. Men kan de onderlinge toegankelijkheid van de aanwezige mediatheekbestanden zeker nog verbeteren.

Hoger doorgelicht

De inspectie heeft een nieuwereeks

doorlichtingen in het hoger onderwijs afgevoerd. Daarin staan zwart

HOBU op wit de sterke en zwakke kanten van 11 verschillende HOBU-opleidingen. In een aantal hogescholen werken vooral enthousiaste docenten. Er is een visie op de beroeps- en opleidingsprofielen. Die komt tot uiting in de meeste cursussen. Intussen streeft men er permanent naar kwaliteitsverbetering. Maar beweren dat dit ideaalbeeld een algemene trend is in het hoger onderwijs, is een illusie.

tiel. Elf personeelsleden van de Dienst voor Onderwijsontwikkeling (DVO), zes ambtenaren van de Administratie Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek en 31 externe deskundigen verleenden hun medewerking. Elk doorlichtingsteam werkte onder het voorzitterschap van een inspecteur hoger onderwijs of een gedetacheerde medewerker van de DVO.

In het decreet van 13 juli 1994 over de hogescholen van de Vlaamse Gemeenschap werden 47 basisopleidingen van één cyclus en 63 opties vastgelegd. De inspectie hoger onderwijs moet die allemaal doorlichten. De 47 verschillende basisopleidingen worden vooralsnog samen 357 keer aangeboden. Op 31 augustus 1995 waren er hiervan 155 doorgelicht.

Hoog bezet

In de laatst doorgelichte opleidingen hellen het cursusmateriaal, de didactische uitrusting, middelen en werkvormen veeleer naar de negatieve kant van de balans. In veel hogescholen overheersen traditionele werkvormen, waarbij het *ex cathedra* doceren en het onderwijsleergesprek de voorkeur genieten. Meer gebruik maken van de beschikbare didactische middelen en meer variatie brengen in de gehanteerde werkvormen is een aanbeveling. Toch kan de inspectie niet blind zijn voor de realiteit. Omvang en kwaliteit van de didactische uitrusting staan vaak in verhouding tot de grootte van de vestigingsplaats en/of de campus waarvan ze deel uitmaakt. Naast vestigingsplaatsen waar zelfs een simpele projectie al voor problemen zorgt en videogebruik amper ter sprake komt, zijn er andere met een uitgebreide computerinfrastructuur en overhead-projectiemogelijkheden in nagenoeg alle leslokalen. Soms is de beschikbare uitrusting in de werkplaatsen van de opleidingen totaal verouderd. Andere hogescholen kunnen een grotere inspanning leveren opdat de studenten de computerinfrastructuur ook buiten de normale contacturen vrij zouden kunnen gebruiken. De meeste hogescho-

Meestal ontbreekt een duidelijk opleidings- en beroepsprofiel.

Studiegids

De doorlichtingsteams merken op dat de meeste hogescholen beginnen met interne kwaliteitsbewaking, maar ze is nog niet overal uitgebouwd tot een systeem. In enkele scholen functioneert een werkgroep Integrale Kwaliteitszorg (IKZ) of een kwaliteitsombudsman. Deze hogescholen organiseren geregeld enquêtes over hun opleiding bij de studenten. Een andere instelling onderzoekt de instroom van de eerstejaarsstudenten.

Programmabewaking kan evolueren naar IKZ. Een verantwoorde afstemming van de inhoud van de cursussen op de vaak snel verschuivende eisen van de beroepspraktijk, de onderlinge afstemming binnen en tussen de studiejaar alsook het actualiseren van de inhoud, vereisen een permanente zorg. De samenwerking tussen de docenten kan worden versterkt. De rol van de algemeen directeur of het departementshoofd is hierin cruciaal. Ook functioneringsgesprekken kunnen systematischer plaatsvinden. Meer openheid en een duidelijker omschrijving van de opdrachten kunnen demotivatie en frustraties bij docenten voorkomen.

Nagenoeg alle hogescholen krijgen de aanbeveling de begeleiding van de eerstejaarsstudenten te verbeteren en te differentiëren. Naargelang van de genoten vooropleiding: ASO, TSO, BSO of KSO, verschillen immers de slaagkansen aanzienlijk. Men kan de begeleiding systematisch uitwerken, zowel naar studiemethodiek als naar vakinhoudelijke aspecten. Als er een monitoraat bestaat, kan men ervoor zorgen dat de studenten de geboden kansen tijdig en optimaal benutten. Een studiegids kan aan de studenten correcte informatie verschaffen over de doelstellingen en de inhoud van alle onderwijsactiviteiten, hun onderlinge raakpunten, de werkvormen, de aanbevolen literatuur en de wijze waarop de evaluatie gebeurt.

Docenten aantrekken

Een netelig punt is het opleidings- en beroepsprofiel. Die zijn in de meeste hogescholen vrij vaag en summier geformuleerd. Slechts enkele scholen hebben gedetailleerde beroepsprofielen, waarin ze de nodige aandacht besteden aan de functies en de taken waarmee afgestudeerden in

IMAGOBESCHADIGING

Een **opleidingsdoorlichting** in het hoger onderwijs van één cyclus verschilt van een schooldoorlichting in het lager en secundair onderwijs. Verscheidene hogescholen kunnen immers eenzelfde opleiding aanbieden. Zo bieden 24 hogescholen *bedrijfsmanagement* aan. De opleidingsdoorlichters hebben onder meer oog voor beleids- en adviesorganen, de interne kwaliteitsbewaking, de opleidings- en beroepsprofielen, de infrastructuur, de didactische uitrusting en de studentenbegeleiding. De doorlichting *stelt in het licht* wat op een school leeft en brengt sterke en zwakke punten van het opleidingsaanbod *aan het licht*. Daarvoor maakt het doorlichtingsteam een *sterkte-zwakke analyse* aan de hand van documenten die de administratie en de inspectie hoger onderwijs aan de hogeschool opvraagt. Daarnaast gebruikt het doorlichtingsteam statistische gegevens over het personeel, studenten en examenresultaten. Belangrijk zijn de enquêtes bij docenten en studenten.

De feitelijke doorlichting gebeurt op basis van de analyse van de documenten en het statistisch materiaal, de resultaten van de enquêtes, bezoeken en gesprekken. Alle betrokkenen vullen als het ware zelf de spiegel van hun school in. Het doorlichtingsteam helpt hen daarbij en reikt de nodige instrumenten aan. Er bestaat geen vooraf klaargemaakt en algemeen geldend *criteriaboek*. Het resultaat van de doorlichting is een document dat met statistieken heel aanschouwelijk laat zien hoe de school in elkaar zit.

Vooraleer de vaststellingen in een definitief verslag worden vastgelegd, krijgen de directeurs de kans om te reageren op het ontwerpverslag, waarin het doorlichtingsteam zijn voorlopige bevindingen en aanbevelingen formuleerde. De vrees voor beschadiging van het schoolimago na een doorlichting is, op enkele uitzonderingen na, nagenoeg verdwenen.

Het jaarverslag van de opleidingsdoorlichtingen (academiejaar 1994-1995) en de volledige verslagen over bedrijfsmanagement, maatschappelijk assistent en adviseur, en mechanica kunt u gratis bekomen op het secretariaat van de Inspectie Hoger Onderwijs - Koningsstraat 136 - 1000 Brussel - ☎ 02-211 42 83.

het werkveld worden geconfronteerd. Daarom is meer overleg nodig tussen de vertegenwoordigers van het onderwijs- en het werkveld en andere maatschappelijke geledingen. Uiteindelijk zijn maatschappelijk gevalideerde en relevante beroepsprofielen nodig waarop de hogescholen zich kunnen baseren bij het ontwikkelen en uitwerken van opleidingsprogramma's.

Over het algemeen onderhouden hogescholen nauwe contacten met bedrijven uit de omgeving. Toch wijst de inspectie erop ook de mogelijkheden van de Europese uitwisselingsprogramma's beter te benutten.

In alle onderwijsnetten hoort men de klacht dat het niet makkelijk is docenten aan te trekken en te behouden die daarnaast ook nog voor een deel in de dagelijkse beroepspraktijk staan. Het risico dat voltijdse docenten vervreemden van de realiteit wordt zowat overal beseft, maar geeft nergens aanleiding tot een systematische verplichting tot nascholing. Ook het formuleren en realiseren van een bijscholingsbeleid, dat vertrekt van de reële bijscholingsbehoeften van de docenten, komt zeer zelden van de grond.

Sommige instellingen geven de voorkeur aan gemengde opdrachten, waarbij een docent technische vakken ook belast wordt met beroepspraktijk. Voor beperkte en gespecialiseerde opdrachten zoeken hogescholen naar mensen met praktijkervaring die een onderwijsopdracht als bijambt willen aanvaarden. De gebrekkige salariering van deze opdrachten veroorzaakt echter een vrij groot verloop en maakt dat men aan deze gastdocenten geen kwaliteitseisen durft te stellen. ■

De meeste docenten staan gewoon achter hun kathedraal.

Het masker van de leraar

We volgen een studiedag op een school met zo'n 200 leerkrachten. Die zitten in kleine groepen en moeten niet zichzelf maar hun buurman voorstellen.

REPORTAGE

«Naast mij zit Pierre», zegt een leraar. «Hij geeft informatica.» «Sorry», onderbreekt Pierre, «ik geef hier al 25 jaar Frans.» Ze blijken elkaar alleen te kennen van bij de koffietzemachine. En daar gaan hun gesprekken toevallig altijd over computers. Dat is hun gemeenschappelijk raakvlak voor een gesprek. Achter dat masker voelen ze zich veilig. Maar van echte communicatie is hier natuurlijk geen sprake.

Even later mogen de collega's vertellen wat hen soms ergert bij hun buurman. «Dat de leerlingen hem *Stafke* mogen noemen», oppert een leraar wiskunde, «dat vind ik zo vernederend». *Stafke* speelt een rol op school. Hij legt ook uit waar die vandaan komt: «Ik heb zelf altijd een heel strenge opvoeding gehad en ik wil het met mijn kinderen en leerlingen heel anders aanpakken. Dat ze mij *Stafke* noemen, voel ik aan als een teken van vertrouwen. Ik wil met hen op gelijke voet staan.» De leraar wiskunde kijkt zijn buurman wat verbaasd aan. Zo had hij *Stafke* nog nooit bekeken. Achter zijn masker schuilt een mens.

Pompen

«Dit is de leraar economie. Hoe hij lesgeeft? Geen idee.» Dan na enige aarzeling: «Of toch. Als de leerlingen hun huiswerk niet gemaakt hebben, moeten ze vooraan in de klas komen *pompen*. Dat heb ik tenminste horen zeggen.» De collega's blijken vrijwel niets te weten over elkaars aanpak. Lesgeven is een schouwtoneel, ieder speelt zijn rol en krijgt zijn deel.

«Ik weet dat ik heel autoritair overkom», zegt een lerares boekhouden, «maar in mijn vorige school waren de leerlingen volledig *losgeslagen*. Daar voelde ik mij heel bedreigd. Dat ging zelfs zo ver dat ik al mijn bordschema's op transparanten had gezet omdat ik mij voor de klas niet meer durfde omdraaien om iets op het bord te schrijven.»

Haar collega's luisteren geboeid naar haar verhaal. De rol die iemand speelt, heeft hij meestal ook ergens geleerd. Niet in de lerarenopleiding, daar is iedereen het wel over eens. Je wordt gewoon voor de leeuwen gegooid. Over sociale vaardigheden, omgaan met conflicten, jezelf kunnen zijn voor de klas, enz. daar had vrijwel niemand iets over gehoord. «En dus zet je maar het masker op waarmee je het best kan overleven voor de klas», zegt een lerares geschiedenis.

Raakvlak

«De leerlingen dwingen je ook een rol te spelen», voegt een ander daaraan toe. «Ze willen en verwachten niet dat een leerkracht zichzelf is.» Dat betwijfelen sommigen dan weer. En dan komen de getuigenissen van leerkrachten die in hun loopbaan een *leermoment* hebben meegemaakt waardoor ze hun masker hebben afgegooid. Voor die ene autoritaire leraar was dat het moment waarop hij tijdens een langdurige ziekte een kaartje kreeg van zo'n moeilijke klas. «Kom a.u.b. gauw terug. We missen je.» Hij had het gevoel dat het gemeend was. En dat bleek ook zo.

Dit is het moment waarop de *trainer* van de groepssessie ingrijpt: «Misschien stralen de leerlingen wel desinteresse uit als ze de klas binnenkomen, maar het zou spijtig zijn als ze ook zo de klas verlaten. De leerlingen spelen ook een rol. Maar ze willen wel een méns ontmoeten. Het komt erop aan een situatie te creëren waarin iedereen zichzelf kan blijven én respect kan opbrengen voor de ander, vanuit een eerlijke interesse voor elkaar. Dat kan enkel als we de maskers afgooien en een raakvlak vinden waarop alle betrokkenen elkaar echt kunnen ontmoeten.»

Verstoppen

Tijd voor een rollenspel. Een praktijkleraar speelt een gesprek na dat hij onlangs had met de ouders van een leerling die zich door hem geïsoleerd voelde. («U hebt een pik op hem, mijnheer!»). Daarvoor moet hij een écht masker opzetten. We horen de zinnen die in dergelijke situaties te verwachten en te voorzien zijn. Het gevecht om het eigen gelijk. Dan vraagt de trainer aan de leraar om zijn masker (ook letterlijk) af te zetten. Er volgt een heel ander gesprek. Hij probeert bijvoorbeeld eens echt te *luisteren* naar het verhaal van de ouders. Hij stelt vragen, voelt zich niet bedreigd, gaat niet meteen in de verdediging. Hij probeert te achterhalen wat er is fout gelopen in de relatie tussen de leerling, de leerkracht en de school. Hij *speelt* niet alleen de rol van de leraar, hij is een mens. In plaats van alleen het negatieve te benadrukken, wordt hier ook plaats gemaakt voor een positieve boodschap.

ROBERT BORREMANS, trainer Perspectief vzw:

«Waarom zou een leraar niet mogen tonen dat hij zijn leerlingen ook graag ziet, dat hij met hen iets wil bereiken? In plaats van zich te verstoppen, mag hij gerust tonen dat hij ook een mens is. Voor de leerlingen is de leerkracht het symbool van de regelgeving op school. Hij zegt wat mag en niet mag, wat moet en wat verboden is. Het gevaar bestaat dat ze hem enkel nog beschouwen als de re-

tig zijn. Het gaat er alleen om dat je weet wanneer je een rol speelt en wanneer je jezelf bent. En vooral of dat een bewuste keuze is of dat het masker alleen dient als bescherming. Wie voortdurend met een masker rondloopt, moet zich wel heel eenzaam voelen. Daarom is het ook zo belangrijk dat je collega's hebt die je ondersteunen, bij wie je jezelf kan zijn en met wie je echt kunt samenwerken. Wie zich goed voelt, moet geen masker dragen.»

Spanningen

«Mooie theorie», hoor ik een oudere deelnemer brommen. En even later

«Ze dwingen me een rol te spelen.»

flapt hij het eruit: «Ik laat me gewoon afslachten door de leerlingen. Ik vecht niet

meer. De beste methode is gewoon:

watjes in je oren steken voor je naar school komt.» Hij is moe gestreden. Maar het is juist om te beletten dat zo iets ook met hen gebeurt, dat de anderen er nog wel tegenaan willen gaan. Spanningen horen er nu eenmaal bij. Daar moet je maar mee om leren gaan.

SUZAN LANGENBERG: «De school is een netwerk van spanningen. Spanningen tussen de verschillende groepen die daar samen komen, spanning tussen de bekende leeropdracht van de leerkracht en de onbekende leerbehoefte van de leerling, spanning tussen het systeem en de leefwereld van de leerlingen, hiërarchische spanningen, collegiale spanningen, noem maar op. Maar dat is niet noodzakelijk negatief. Je moet conflicten niet onderdrukken en confrontaties niet uit de weg gaan. Als je ze goed aanpakt, kunnen er zeker efficiënte samenwerkingsverbanden uit ontstaan. Het lijkt simpel, maar toch kunnen we veel problemen in het onderwijs herleiden tot communicatiestoornissen. Elkaar beter informeren, tijd maken om echt naar elkaar te luisteren, ruimte zoeken voor eerlijke communicatie... Het lukt alleen als we aan elke betrokkene de kans geven zijn masker af te zetten en zich als een volwaardig persoon te engageren.» ■

gelgever en ordehandhaver. Daarom is het belangrijk dat hij ook laat zien welke mens daarachter schuilt en welke visie hij heeft.»

Eenzaam

«Dat lukt me wel in kleine groepen», zegt een lerarens talen, «maar in een grote klas maken ze me af als ik dat probeer». En een ander voegt eraan toe: «Ik verkoop gewoon mijn waren, meer niet.» Of een leraar dan nooit een rol mag spelen?

SUZAN LANGENBERG, trainer: «Je mag natuurlijk je waren proberen te verkopen. Maar de leerlingen merken het ook wel als je iets probeert over te brengen waar je als mens niet achter staat. Een rol spelen kan in bepaalde omstandigheden best nut-

PERSPECTIEF

Perspectief VZW is een studieceterum en adviesbureau voor communicatieonderzoek en -praktijk. Zij adviseren scholen, bedrijven en instellingen op het gebied van samenwerking, communicatie en conflictbeleving. Dat gebeurt o.a. met cursussen voor leerkrachten en communicatiedagen voor leerlingen (van lager tot hoger onderwijs). Thema's kunnen zijn: conflicten, minderheden, pesten, communicatie, milieu, seksualiteit, burn out, politiek en rol of persoon. Perspectief VZW - Gelbergenstraat 52 - 3471 Hoeleden-Kortenaken - ☎ 016-77 92 03 - fax 016-77 00 60

Gepakt. Het principe van centrale examens is dat de overheid de examens, zoals u ze kent, centraal laat opmaken en naar de scholen stuurt. Of de leerlingen komen naar een examencentrum waar ze de tests afleggen. De ingevulde exemplaren worden teruggestuurd ter correctie en later volgen dan de resultaten. Men kent het systeem o.a. in Engeland en in Nederland. En men kent het ook in Bangladesh, al kan het daar in en rond de examencentra wel eens behoorlijk warm worden. In de hoofdstad Dhaka hadden honderden jongeren er bijvoorbeeld niets beters op gevonden dan antwoorden en bladzijden uit schoolboeken naar hun vrienden te gooien, die binnen een wiskundetest aflegden. Toen de politie hier een eind aan wou maken, raakte ze slaags met de jongeren en met de familieleden van de examinandi. Traangas en matrakken

SIGNAAL

kwamen eraan te pas en er vielen 25 gewonden. Vorig jaar namen bijna 800.000 studenten deel aan het examen voor het diploma secundair onderwijs, dat een maand duurde. Ruim 4000 kandidaten werden uitgesloten wegens spieken.

Beep! Dzoing! Crash! Kinderen die vaak met agressieve computerspelletjes spelen, zijn zelf agressiever en meer sociaal geïsoleerd dan kinderen met een voorkeur voor niet-agressieve computerspelletjes of kinderen die van de PC afblijven. Ze hebben ook van bij het begin een opmerkelijk lager IQ. Hun functioneren op school wordt er echter niet door beïnvloed en dat is toch enigszins verrassend. Computerspelletjes bekleden al de achtste plaats in de lijst van vrijetijdsbestedingen van jongeren. TV-kijken, buiten spelen en naar muziek luisteren blijven de top drie uitmaken, maar boeken lezen gaat er bij de computerspelfanaten op achteruit. Tot deze bevindingen kwamen onderzoekers van de *Universiteit Twente* (Nederland) na onderzoek bij 346 lagere-schoolkinderen. Zij constateerden ook dat jongens veel meer computerspelletjes spelen dan meisjes. Dit zou onder meer te maken hebben met het veeleer mannelijke imago van de *elektronische vriend*.

STUDEREN IN NEDERLAND OF VLAANDEREN

Hartstikke plezant

Er studeren meer Nederlanders hoger onderwijs in Vlaanderen dan omgekeerd. Ze kiezen de studierichting die bij hen niet bestaat of wijken uit vanwege *numerus clausus*. De Vlaamse studenten zijn over het algemeen jonger dan in Nederland. Omdat zittenblijvers daar worden gesubsidieerd - en bij ons niet - verandert men er vaker van studierichting en studeert men ook langer. Nog in Nederland ligt het studieprogramma minder vast en is het meer gericht op het verwerven van vaardigheden. Qua huisvesting valt op dat Nederlandse studenten vaker zelfstandig wonen. De Nederlandse kotstudent gaat trouwens veel minder frequent naar huis dan de Vlaamse.

Elk jaar neemt het aantal Nederlandse studenten in Vlaanderen toe. In 1994 waren het er al 1791. Het gaat voor het grootste deel om studenten geneeskunde-en-aanverwanten, maar er zitten er ook heel wat in het Hoger Onderwijs Buiten de Universiteit (HOBU), waar ze vooral op het vertalersdiploma azen. De Vlaamse studenten in Nederland kiezen meer gevarieerd over de verschillende sectoren en studierichtingen. In 1994 waren ze met ruim 800. Vlamingen blijven dus meer in Vlaanderen. Het aantal vrouwelijke studenten in beide landen ligt momenteel rond de 50%. Dat is een recente evolutie, want van alle 25- tot 64-jarige Vlamingen die al een HOBU-diploma hebben, is 59% van het vrouwelijk geslacht; Nederland, met 47% vrouwen in die leeftijdscategorie, is een beetje in de andere zin geëvolueerd.

Numerus clausus

De meeste studenten die kiezen voor een studie in het buiten-

Dilemma. Een Schots bedrijf levert sinds twee jaar gratis *testkits* waarmee scholen kunnen achterhalen of een leerling al of niet experimenteert met drugs. Ook ouders kunnen deze *drugdetector* krijgen. Aan de hand van enkele haren of urine van het kind kunnen ze immers gemakkelijk nagaan of er drugs in het spel zijn. Een gespecialiseerd laboratorium kan de verdachte stalen dan nauwkeuriger onderzoeken en de drug identificeren. Al 250 scholen gebruiken het spul, maar de meningen erover zijn verdeeld. Sommige tests kunnen immers buiten medeweten van het kind gebeuren en dat schaadt onvermijdelijk de relatie met de ouders. En precies de vertrouwensrelatie tussen ouders en kind is zo belangrijk bij drugpreventie en -behandeling, aldus psychologen en drugbestrijders. De firma die de spullen levert, voelt zich echter gesterkt door haar succes, want ruim 90% van de leerlingen die flirtten met drugs, is dankzij de testkit op andere gedachten gebracht.

Aardig is lief. De meeste peuters en kleuters die veel ruziemaken, komen uit een gezin waar de opvoeding op een nogal autoritaire manier en zonder veel overleg en redenering met het kind gebeurt. De kinderen nemen dit gedrag blijkbaar snel over. Dat staat in het proefschrift van de Nederlandse *dr. Simone de Roos*. Zij volgde 24 jongens en 24 meisjes tussen 1 en 5 jaar oud en ging na op welke manier ze speelden met vreemde kinderen en met kinderen die ze kenden. *de Roos* ging vooral na hoe ze voor hun eigen belangen opkwamen zonder daarbij andere kinderen te kwetsen. Ruziemakende

land hebben een hogere sociale achtergrond. Van de Vlamingen heeft 60% ook al secundair onderwijs gelopen in Nederland en dus gaan ze er op de ingeslagen weg verder. 50% van de Vlaamse universitairers in Nederland heeft wel een HOBU-verleden in Vlaanderen. De keuze van de Nederlanders voor de opleiding Vertaalkunde is een vrouwenaangelegenheid: 80% van de studentes kiest ervoor en dat met veel kans op slagen, want het merendeel kan een tot dan toe feilloze schoolloopbaan voorleggen. In de geneeskunde en haar varianten lijken de Nederlanders minder geschikt voor de studie dan hun collega's in Nederland. Zij raakten vermoedelijk niet door de *numerus clausus* en proberen het nu hier.

Dat brengt ons bij de motieven voor een studie in het buitenland. Voor de Nederlanders gaat het vooral om de beperkingen van het studie-aanbod: er is een *numerus clausus* of de gewenste studierichting bestaat bij hen niet. Dat laatste argument speelt ook voor Vlamingen in Nederland mee. Zo kan je de richting tekstwetenschap (met o.a. copy-writing) wel volgen in Utrecht, maar niet in Leuven, Antwerpen of Gent. Bovendien wordt het argument nog bevestigd door de motivatiebevraging: buitenlandstudenten kiezen meer bewust voor hun richting dan studenten die in eigen land blijven. Vlaanderen is voor Nederlanders ook interessant vanwege het lagere inschrijvingsgeld, terwijl Nederland onze landgenoten dan weer schijnt te lokken vanwege het hogere verwachte inkomen na de (universitaire) studie. Op zich is dat wel vreemd, want een academisch diploma betaalt beter in Vlaanderen dan in Nederland.

Subsidie

Zijn er verschillen in studieklimaat en -belasting tussen Vlaanderen en Nederland? Studieculturen verschillen. Zo is men in Nederland meer gewoon een gemaakte studiekeuze te herzien en iets anders te gaan doen. Om te beginnen schijnt zittenblijven in het secundair onderwijs er minder als een

kinderen spiegelen zich dus aan hun ouders, maar hier kan ook hun eigen temperament voor katalysator spelen. Nog volgens de onderzoekster hebben deze kinderen behoefte aan strikte grenzen en normen. Voor de kleuterleider komt het er op aan het storende gedrag bij te sturen en het kind te oefenen in aardig zijn. Het kind heeft daar alle belang bij, want kinderen die zich op de basisschool door hun gedrag buiten de groep plaatsen, zullen sneller leerproblemen ervaren, zullen eerder de school verlaten, enz. Ten slotte moeten de ouders hun kind van jongs af leren hoe het moet omgaan met geschillen.

Klappen. Nedra Morris, een 51-jarige onderwijzeres in Saint-Louis (V.S.), die een zieke collega verving, berispte een jongen van 9 jaar oud, die een opdracht weigerde uit te voeren. Daarop kreeg zij van het kind een drietal klappen. De onderwijzeres kreeg ernstige ademhalingsmoeilijkheden en bezweek aan een hartaanval. De leerling werd naar huis gestuurd en de politie moet nu via een autopsie uitmaken of de negenjarige schuldig is aan doodslag.

De kunst van het krabben. Een vrouwtjesluis is in drie weken volwassen en heeft dan in enkele weken tijd 50 tot 150 afstammelingsen. Zolang die niet op uw hoofd zitten, kunt u daar vermoedelijk wel mee leven, maar misschien zijn ze wel dichterbij dan u denkt. Sinds 1970 worden er namelijk meer luizenproblemen gesignaleerd dan voordien, vooral in de lagere scholen. Jonge kinderen hebben veel lichaamscontact en wisselen wel eens vaker mutsen en sjaals uit. En de luis, hij verhuist mee. Apothekers bevestigen de toenemende verkoop van shampoos met permethrine, een doeltreffend natuurlijk anti-luisprodukt, vooral na de zomervakantie en in mei. In het verleden zijn te veel sterke middelen tegen luizen geprobeerd (b.v. TNT), waardoor de beestjes erg taai zijn geworden en werkelijk iedereen ze op bezoek kan krijgen. Enkel wekelijkse controle van de haardos, vooral achter de oren en op de

probleem te worden ervaren als bij ons. Zittenblijvers verliezen er ook hun subsidie niet, zoals in Vlaanderen het geval is, en bovendien loopt de studiefinanciering in Nederland via de student. Bij ons loopt die via de ouders, wat hen logischerwijs meer invloed doet uitoefenen op de studie(keuze) van hun zoon of dochter. Ten slotte is de Vlaamse student financierbaar tot hij 25 is, in Nederland mag hij 27 zijn. Een en ander verklaart waarom Vlaamse studenten jonger zijn dan Nederlandse: bij de eerstejaars bedraagt het verschil gemiddeld anderhalf jaar.

Ongelijk

In Vlaanderen werken de studenten harder (meer uren) dan in Nederland, zeker in het HOBu. Studeren in Vlaanderen is strakker geprogrammeerd, laat minder ruimte voor zelfstandigheid, vraagt meer inspanning en is meer gericht op het verwerven van kennis dan op het verwerven van vaardigheden en attitudes. Verschillen qua studeergedrag en studie-inzet zijn er echter niet. Opmerkelijk is verder dat Nederlandse studenten in Vlaanderen meer dan andere studenten vinden dat de docenten niet iedereen gelijk behandelen. Hoe meer Nederlanders in een Vlaamse instelling, hoe sterker dit gevoel. Vlaamse studenten brengen, veel meer dan Nederlandse, hun weekends en vakanties thuis door.

hals, kan het probleem beperken, maar dan moet er ook naar gehandeld worden. Dat is niet zo evident, want bij heel veel ouders zitten luizen nog altijd in de taboesfeer. «Bij mijn kind komt dat niet voor», zeggen ze. Het Medisch Schooltoezicht van de scholen oefent bij wijze van algemene preventie geregeld controles uit of maakt ouders er via een brief op attent als in de klas van hun kind een luis is gesignaleerd.

Schoolstrijd. De opheffing van de apartheid in de Zuidafrikaanse scholen loopt niet van een leien dakje. In 1994, toen de rassenscheiding in het onderwijs bij wet werd opgeheven, kwam het tot heel wat incidenten op en rond scholen die tot dan onderwijs gaven aan uitsluitend blanke kinderen. Ofwel werden de zwarte scholieren er botweg geweigerd of met een smoesje wandelen gestuurd, ofwel werden ze er zwaar geïntimideerd. Nochtans neemt het aantal schoolplichtige Afrikaners snel af, terwijl de zwarte jeugd groeit. Hierdoor ontstaan bijna automatisch gemengde scholen en zal het probleem vroeg of laat zichzelf oplossen. Toch ziet de toekomst er nog niet zo rooskleurig uit. Veel zwarte kinderen staan vijandig tegenover het onderwijs. Dat verklaart waarom van de blanke schoolverlaters bijna iedereen een diploma haalt en van de zwarte schoolverlaters niet eens de helft.

Outcast. In Nederland steekt een op de drie 14-jarigen regelmatig een sigaret op. Bij de 10- tot 12-jarigen rookt al vier procent regelmatig. Dit laatste is een verdubbeling tegenover 1993. In het algemeen is het aantal jonge rokers sinds 1994 weer aan het toenemen en dat na een lange periode van daling. Daarom heeft minister Borst van Volksgezondheid extra geld uitgetrokken voor een harde campagne tegen de rokers. De minister roept ook de ouders op om met roken te stoppen. Volgens haar is roken voor jongeren een mogelijke weg naar druggebruik. Het liefst zou zij zien dat rokers, net als in de Verenigde Staten, worden beschouwd als *outcasts*, wat zoveel betekent als *verstotenen*. ■

Parkeerstudie

Hoe zijn de studieprestaties van studenten in het buurland vergeleken met studenten in eigen land? Nederlandse universiteitsstudenten presteren in Vlaanderen slechter dan hun

thuisgebleven landgenoten. Ook in het HOBu bestaat deze tendens. Uitsgesplitst in richtingen is de sector geneeskunde en haar varianten wel het enige zwakke broertje, en is er op dit gebied weinig verschil met de Vlaamse studenten in Vlaanderen. Een belangrijke bevinding bij deze groep studenten is dat slechts één derde van de Nederlanders in Vlaanderen van plan is de opleiding af te ronden in Vlaanderen. De rest hoopt alsnog ingeloot te worden in eigen land. Van de eerstejaars hoopt zelfs 85 % snel weer terug te kunnen. De studie in Vlaanderen kan hiermee gezien worden als een soort *parkeerstudie*. ■

Het onderzoek Studeren in Nederland of Vlaanderen? Verschillen in studiesucces en studieklimaat liep in opdracht van de Vlaamse en Nederlandse ministeries van Onderwijs en Wetenschappen. Voor meer informatie neemt u contact op met de Stichting voor Economisch Onderzoek (SEO) -

Universiteit Amsterdam - Roetersstraat 11 - 1018 WB Amsterdam - ☎ 00-31-20-6 24 24 12

ONDERWIJS IN HET BUITENLAND

In Nederland kan men via diverse leerwegen van verschillend niveau in het hoger onderwijs geraken. Het secundair onderwijs biedt er dan ook meer mogelijkheden dan bij ons. Er zijn bovendien heel wat korte en lange wegen om een diploma hoger onderwijs te halen.

Vwo-opleiding, Havo, Hbo, doorstroomprogramma's, Mbo, Mavo,... Wilt u er meer over weten? **Geen probleem!** Uitgeverij Garant publiceert een reeks boekjes met tekst en uitleg over het onderwijssysteem in de landen van de Europese Unie. **Zo krijgt u in *Het Onderwijs in Nederland* een historische schets, feiten cijfers over de onderwijsstructuur, informatie over keuze- en selectiemechanismen, onderwijsinhouden, lerarenopleiding, bevoegdheden, enz. Andere landen die al aan bod kwamen, zijn Frankrijk, Italië, Denemarken, Luxemburg en uiteraard ook België. Elke boekje kost 315 fr.**

Uitgeverij Garant - Tiensesteenweg 83 - 3010 Kessel-Lo - ☎ 016-25 31 31 - fax 016-25 13 14

Vorig jaar doken de mazelen weer op bij een aanzienlijke groep jongeren in het hoger secundair onderwijs. Mazelen is een ernstige ziekte, zeker als men ze op oudere leeftijd krijgt. Vanaf dit jaar komt er een herhalingsinenting voor alle kinderen van 11 jaar tegen

GEZONDHEID

mazelen, bof en rode hond. Het vaccin (zo'n 320 frank per persoon) wordt door het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap gratis ter beschikking gesteld van o.a. de equipes van het Medisch Schooltoezicht. Die kunnen op deze manier nog beter werk maken van hun brede inzet voor preventieve gezondheidszorg. Besmettelijke ziekten kunnen een ernstig probleem

worden. Ook op school.

Algemene aanval tegen mazelen, dikoor en rode hond.

Krijg de mazelen

ingeënt als ze anderhalf jaar oud zijn. Door de inenting te herhalen rond 11 jaar is de bescherming van het kind hoger, én kan men de ziekten uitroeien. Andere vaccinaties door MST aangeboden zijn: rond 5-6 jaar tegen polio en een gecombineerd spuitje dat hen behoedt voor difterie en tetanus. Vanaf dan moet alleen tetanus nog herhaald worden, om de tien jaar.

Wie na zijn puberteit nog bof krijgt, loopt gevaar op ontsteking van teelballen of eierstokken. Wie mazelen krijgt loopt het risico van een gevaarlijke (zelfs dodelijke) hersenontsteking. Dankzij een nauwkeurige registratie van dergelijke ziekten hebben de Centra voor Medisch Schooltoezicht het gevaar snel onder ogen gezien en kan er meteen worden ingegrepen. De equipes voor Medisch Schooltoezicht maken elk jaar statistieken voor het ministerie van Volksgezondheid. Aan de hand daarvan kunnen wetgevingen worden bijgestuurd. Zo wordt er al meer dan tien jaar geen opsporingstest tegen t.b.c. meer gedaan.

Vuile handen

Het Medisch Schooltoezicht van Herk-de-Stad en Sint-Truiden hield vorig schooljaar een en ander nauwkeurig in de gaten. Zij hadden de indruk dat niet alle besmettelijke ziekten ook effectief

gemeld werden. Samen met de scholen en de huisartsen ontwikkelden ze een nieuw registratiesysteem voor de meer dan 7000 leerlingen die zij begeleiden. Tussen november 94 en mei 95 (goed vier maanden schooltijd) telden ze in het

kleuteronderwijs per leerling ongeveer acht dagen afwezigheid wegens ziekte, in het lager onderwijs 1,5 dag en in het secundair nog ruim één dag. Grootste boosdoeners blijken de griep en keelpijn. Maar heel

opvallend aanwezig is ook *gastro-enteritis* of buikgriep. In het algemeen blijft een goede hygiëne van handen, nagels en voedsel belangrijk. Ook al bescherm je je op die manier nog niet honderd procent tegen virussen. Vlaamse scholen zijn op het vlak van hygiëne echter het vieze kindje van de Europese klas (zie ook vorige KLASSE).

DR. NICOLE DANIËLS, schoolarts: «Het is van groot belang dat kinderen propere handen hebben en gezond voedsel krijgen. Gelukkig zijn er steeds meer ouderverenigingen die druk uitoefenen op scholen om bijvoorbeeld vloeibare zeep en wegwerphanddoeken te gebruiken in plaats van één vuil stuk zeep en één handdoek voor iedereen. Neem daar nog bij het veelvuldig gebrek aan privacy voor kinderen. Hoeveel WC-deuren op school zijn stuk of kunnen niet dicht?»

Ziektebriefjes

Maar de belangrijkste vaststelling betrof dus de mazelen. Directies weten ook niet altijd wat er precies aan de hand is. Er is pas een medisch attest nodig vanaf de vierde dag afwezigheid. En wie controleert altijd of er misschien sprake is van besmettelijke ziekten? Tussen de huisarts en de schoolarts is er geen gestructureerd overleg. Pas als een halve klas niet meer opdrukt, gaat er soms een lichtje branden. Sommige leerlingen halen trouwens om de haverklap bij andere huisartsen een ziektebriefje. Dat zou voor de school al een ernstig signaal moeten zijn. Niet alleen om het spijbelen tegen te gaan, maar ook omwille van de algemene gezondheid op school.

Weinig inspanning

En wat moeten de leerkrachten L.O. doen met het toenemend aantal leerlingen dat wegens ziekte niet kan mee turnen?

DR. GREET MERTENS, schoolarts: «Daar zit toch wel een aanzienlijke verbetering in. Een volledige vrijstelling krijgen ze nog zelden. Wel gedeeltelijk voor bepaalde sporten bijvoorbeeld. Er loopt nu in 15 Vlaamse Centra voor Medisch Schooltoezicht een project waarbij we speciale aandacht hebben voor de fysieke conditie bij jongeren. De leerkracht lichamelijke opvoeding selecteert de *sportzwakke* kinderen. Die komen bij de schoolarts op bijkomend onderzoek. Ze moeten bijvoorbeeld negen minuten fietsen tegen stijgende weerstand. Sommige 12-jarigen kunnen dat niet. Vaak kijken ze teveel T.V. en is elke inspanning voor hen te veel. Nochtans is beweging essentieel voor de bloedsomloop, hart, spieren en ademhaling. Elke mens zou minstens drie uren per week sportief moeten bewegen: lopen, wandelen, fietsen, zwemmen. Dat is geen heroïsche uitdaging hoor: een half uur per dag. Het is broodnodig, maar veel leerlingen halen dat niet. Hun ouders en leerkrachten spijtig genoeg misschien ook niet.» ■

Het ganse project wordt gecoördineerd door de Vlaamse Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheidszorg (VWVJ). De VWVJ is een ontmoetingsveld van alle personen die werkzaam zijn in de preventieve gezondheidszorg voor jongeren in Vlaanderen. U kunt er terecht voor meer informatie en suggesties: Onze Lieve Vrouwstraat 42 (1ste verdieping) - 3000 Leuven - ☎ 016-29 01 19 (maandag-, woensdag- en vrijdagvoormiddag).

Voor al uw vragen
over onderwijs:
Koningsstraat 71
1000 Brussel
☎ **02-219 18 00**

BEVALLINGS- EN...

Graag kreeg ik meer informatie over bevallingsverlof. Hebben ook tijdelijke leerkrachten hier recht op?

Ja, maar voor tijdelijke leerkrachten is er een verschillende regeling. U bezorgt uw school een geneeskundig attest met de vermoedelijke bevallingsdatum. Bent u een tijdelijke leerkracht, dan bezorgt u dit attest eveneens aan uw ziekenfonds. Dan hebt u recht op 15 weken bevallingsverlof, ten vroegste vanaf 7 weken voor die datum. Acht weken moet u verplicht ná de bevalling nemen en één week verplicht vóór de bevalling. Afwezigheid wegens ziekte tijdens de 7 weken voor de bevalling wordt automatisch als bevallingsverlof verrekend, behalve als u na de ziekte opnieuw aan de slag gaat. Bevallingsverlof voor vastbenoemde leerkrachten is volledig bezoldigd door het Departement. Tijdelijke leerkrachten krijgen tijdens het bevallingsverlof een uitkering van het ziekenfonds. Het bevallingsverlof komt in aanmerking voor de geldelijke en dienstanciënniteit. Voortijdelijke leerkrachten is dit enkel het geval voor zover het valt binnen de periode van de aanstelling. Het verlof telt echter niet mee voor de bepaling van het aantal dagen bezoldigd ziekteverlof waarop een tijdelijk personeelslid aanspraak kan maken.

Als u bevalt tijdens de zomervakantie zijn er twee mogelijkheden. U bent een vastbenoemd leerkracht. Uw vakantie geldt dan als bevallingsverlof en u mag dus niet gewoon de vakantiedagen bij de 15 weken bevallingsverlof optellen. Wél kunt u de periode van prenatale rust inperken tot 1 week voor de bevalling. Zo hebt u nog 14 weken bevallingsverlof na de datum van de bevalling. Als u bijvoorbeeld op 24 augustus zou bevallen, hebt u na 1 september nog 13 weken bevallingsverlof over. Voor tijdelijke leerkrachten is er thans een gelijkaardige regeling. Ook zij krijgen de kans om een maximaal gedeelte van het prenatale verlof uit te stellen tot na de verplichte 8 weken postnatale rust. De periode van jaarlijkse vakantie (ook de periode van uitgestelde bezoldiging voor tijdelijke of interimleerkrachten ná het einde van de arbeidsovereenkomst) én de perioden van gecontroleerde werkloosheid worden voortaan voor de verlening van die postnatale rust beschouwd alsof de tijdelijke leerkracht gewoon was blijven doorwerken.

Bron: *Onderwijzakboekje 1995-1996 - J. Heyvaert & G. Janssens - Kluwer Editorial - p. 286-295.*

...BORSTVOEDINGSVERLOF

Ik ben op dit moment met bevallingsverlof. Kan ik daarna zomaar op borstvoedingsverlof? Hoe zit dat precies in elkaar?

Na afloop van het bevallingsverlof kunt u een **onbezoldigd borstvoedingsverlof** krijgen van maximum 3 maanden. U bezorgt de school een medisch attest met begindatum en vermoedelijke einddatum. Deze periode telt mee voor de berekening van de anciënniteiten. Ook tijdelijke leerkrachten kunnen dit verlof krijgen. U bezorgt in dit geval uw ziekenfonds een aanvraag met het doel «in voortgezette verzekering» te gaan én u moet een verklaring op eer afleggen dat u inderdaad ook borstvoeding zult geven. Het verlof geldt als dienstanciënniteit, maar telt niet mee voor het bepalen van het aantal dagen bezoldigd ziekteverlof waarop een tijdelijk personeelslid recht heeft.

Het borstvoedingsverlof moet alleszins onmiddellijk aansluiten op het bevallingsverlof én moet ononderbroken en voor de volledige opdracht worden genomen. Voor tijdelijke leerkrach-

ten moet dit verlof bovendien volledig vallen binnen de periode van de aanstelling.

Bron: *Onderwijzakboekje 1995-1996 - J. Heyvaert & G. Janssens - Kluwer Editorial - p. 286-295*

DE SCHOOLBUS

Onze (secundaire) school heeft een eigen schoolbus. De leerkrachten hebben een beurtrol om als begeleider mee te rijden, maar dat telt niet mee voor onze uren. Voor de chauffeur zijn dat wel werkuren. Hoe is dit mogelijk? En hoe zit het met onze burgerlijke aansprakelijkheid bij een ongeval?

Sommige scholen bezitten inderdaad een schoolbus voor het vervoer van de leerlingen van en naar school. Dat doen ze op eigen kracht, want ze kunnen hiervoor geen subsidies krijgen van de overheid. De «uren op de bus» tellen als werkuren voor de chauffeur als deze activiteit is opgenomen in de omschrijving van zijn opdracht als lid van de meesters-, vak- en dienstpersoneel. Leerkrachten hebben als eerste taak lesgeven. In de bestaande reglementaire bepalingen is uw opdracht nog steeds uitgedrukt in wekelijkse lesuren en «uren op de bus» zitten dus inderdaad niet in uw wekelijkse opdracht.

Bent u verplicht tot begeleiding van schoolbussen of mag u dat weigeren? De decreten *Rechtspositie Personeelsleden Gemeenschapsonderwijs* *Rechtspositie Personeelsleden Gesubsidieerd Onderwijs* blijven vrij vaag: «de personeelsleden moeten het belang behartigen van het onderwijs en van de instelling(en) waar zij werken, evenals van de leerlingen» en «de personeelsleden vervullen de taken die hun worden opgedragen persoonlijk en nauwgezet». Een morele verplichting? De minister wees in zijn antwoord op een parlementaire vraag hierover (**Vlaamse Raad - Vragen en Antwoorden - vraag nr. 10 van 12 juli 1995**) alleszins ook nog op de «noodzakelijke teamvorming in het kader van de werking van de onderwijsinstelling waar de leerkracht fungeert.»

Wat betreft uw burgerlijke aansprakelijkheid als u zo'n schoolbus begeleidt, kunt u het beste uw instellingshoofd eens laten controleren of in de verzekeringscontracten wel de vereiste clausules zijn opgenomen.

LESGEVEN IN HOBU

Ik ben op zoek naar de wettelijke bepalingen over het aantal te presteren uren in het HOBU. Het decreet spreekt immers wel over «volledige beschikbaarheid» voor de school, maar hoe rekbaar is dit begrip?

Het nieuwe decreet stapt inderdaad af van de traditionele breuk, met in de noemer het aantal lesuren voor een voltijds ambt. Een onderwijsopdracht in het HOBU wordt voortaan uitgedrukt in percentages, waarbij elke halve dag op school wordt beschouwd als 10 % van de opdracht. Zo is het immers mogelijk om de opdracht niet te beperken tot het lesgeven, maar kan men ook rekening houden met uw andere activiteiten (voorbereiding, verbetering, overleg, onderzoek, enz.).

Een voltijdse betrekking is dus (artikel 1, littera 43 van het decreet van 30 juni 1994 betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap) een «betrekking waaraan een opdracht van 100 procent verbonden is die een volledige beschikbaarheid voor de hogeschool inhoudt, gedefinieerd overeenkomstig de gangbare arbeidsduurregeling.»

Volledige beschikbaarheid moet u hier lezen als «het niet uitoefenen van andere bezoldigde of onbezoldigde activiteiten naast de voltijdse opdracht **zonder toestemming** van de hogeschool.» Anderzijds bepaalt artikel 111 van hetzelfde decreet bovendien dat elk voltijds lid van het onderwijzend personeel van de hogeschool **twee halve dagen per week** ambtshalve mag afwezig zijn. Opnieuw natuurlijk op voorwaarde dat u die twee halve dagen geen andere bezoldigde activiteiten uitoefent (tenzij de hogeschool hiervoor haar toestemming geeft).

Hoeveel uren u per week moet werken, wordt bepaald door de hogeschool. Het hogeschoolbestuur vult immers uw opdracht in en bepaalt uw taakomschrijving. Het bestuur bepaalt dus ook voor elk ambt **hoeveel uren** u effectief moet lesgeven, rekening houdend met de gangbare werkdagregeling.

Meer informatie: Departement Onderwijs - Afdeling HOBU - Koningsstraat 136 - 1000 Brussel - ☎ 02-211 42 11

ONTWIKKELING MET KLASSE

De actie die we in vorig nummer aankondigden loopt nog volop: ontwikkelingshulp met KLASSE. Zo'n 1000 leerkrachten vroegen de brochure leermiddelen al aan om rond mondiale vorming te werken in de klas. En honderden scholen vroegen een werkatelier. Hopelijk strijken we daarvoor weldra bij u neer. Maar ook het speciale rekeningnummer blijft geopend om een uniek scholingsprogramma te steunen in Burkina Faso. **We wachten nog op uw bijdrage** om in volgend nummer een eerste tussenstand te publiceren van het ingezamelde bedrag. U herinnert zich dat met 200 frank (uw 200 frank!) meteen vijf leerlingen in Afrika aan de slag kunnen. Doe zo snel mogelijk uw duit in het zakje op rekening 310-0785572-55 van het NCOS/11.11.11 met vermelding KLASSE. Uw bijdrage is van het grootste belang.

klasse

Afgifteloket 8500 Kortrijk 1
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Departement Onderwijs - Redactiesecretariaat KLASSE
Koningsstraat 138 - 1000 Brussel

TJDSCHRIFT

verschijnt maandelijks (behalve in juli en augustus)

België - Belgique
PB
8500 KORTRIJK 1
4
281